

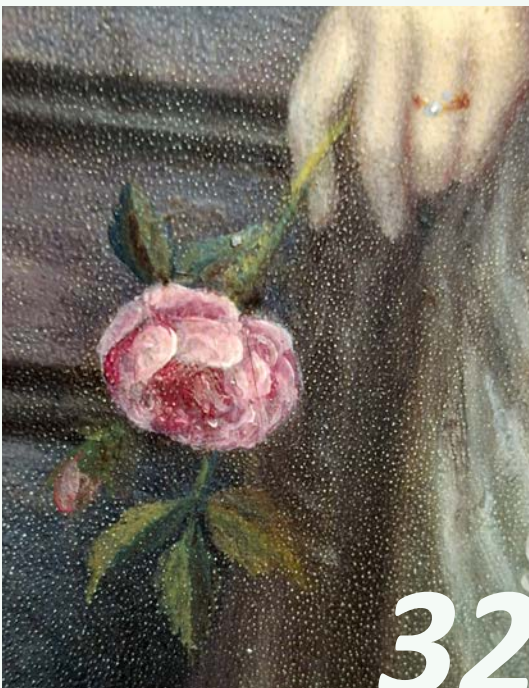
RUUSUNLEHTI ROSENBLADET

SUOMEN RUUSUSEURA RY • FINSKA ROSENSÄLLSKAPET RF

4 • 2024

Lähetä sähköpostiosoitteesi jäsenvastaavalle Skicka din e-postadress till jäsenasiat@ruusunlehti.fi

Sisällysluettelo – Innehåll

- 3 Puheenjohtajan palsta
Ordförandens spalt
Michael Luther
- 5 Toimituksen pöydältä
Från redaktionsbordet
Eija Temmes
- 5 'Isabella Skinner' – kestävä ja terve köynnösrusu Suomen ilmastoon?
'Isabella Skinner' – en härdig och frisk klängros för Finlands klimat?
Jukka Kallijärvi
- 10 Ruusun maku
Så smakar rosor
Eija Temmes
- 14 Nordic Roses 2024 Suomessa
Nordic Roses 2024 - Resa till Finland
Maria Hjort
- 22 Opettavainen ruusuretki Suomeen
En lärorik rosresa till Finland
Martin Stott
- 26 Ruusumatka Suomeen
Rosenresa till Finland
Sue ja Bob Ballinger
- 32 Ruusuinen onnittelukortti Visavuoren isännälle
Ett rosenrött gratulationskort till husbonden på Visavuori
Eija Temmes
- 37 Äänestä suosikiruusuasi!
Rösta fram din favoritros!
Eija Temmes
- 38 Paikallisryhmät tiedottavat
Lokalgrupperna informerar
- 39 Jäsenyys pohjoismaisissa ruususeuroissa
Medlemskap i de nordiska rosensällskapen

Kansikuvat / Omslagsbilder

Etukansi / Framsidan: Kuva/Foto Michael Luther

Takakansi / Baksidan: Punalehtiruusun kiulukat. / Daggrosens nypon. Kuva/Foto Pentti Säynäjäjärvi

Toisin silmin

Kuluvan vuoden heinäkuussa saimme nimekkäitä vieraita, kun 40 ruusuharrastajaa kymmenestä maasta ja kuudelta mantereelta osallistui pretouriin Suomessa. Viiden päivän ajan he saivat nähdä ja kokea monenmoista ruusutodellisuutemme kuuluvaa.

Ruususeuran järjestäjätaholla pohdittiin ja jännitettiin etukäteen, miten vierailijat suhtautuisivat järjestelyihin, vierailukohteisiin ja ruusuihimme. Moni osallistujahan tuli maista, joissa ilmasto soveltuu erinomaisesti jatkuvasti kukkivien ruusujen kasvattamiseen. Kun olin nähnyt, miten runsaasti ne kukkivat kyseisissä maissa, olin vähällä päätyä alemmuuskompleksin valtaan. Oma todellisuutemme kun on niin toisenlainen. Samalla tiesin, että moni tulijoista piti Suomea eksoottisena ja mielenkiintoisena maana. Vain muutama heistä oli käynyt aiemmin Suomessa.

Välitön palaute pretourin aikana oli ylenpalttinen. Ei pelkästään ruusut, puutarhat ja luonto herättäneet suurta mielenkiintoa, myös majoitus ja ruoka saivat myönteistä palautetta. Kiitos tästä kuuluu ennen kaikkea Liisalle, Margaretalle ja Kristiinalle, jotka Ruususeuran puolesta suunnittelivat matkareitin ja vierailukohteet.

Suurkiitos myös käytännön järjestelyistä hotellivarauksineen, ruoka-aikoineen ja menyineen huolehtineelle INGSVA-matkatoimistolle, joka järjesti erinomaisen bussin ja sen kuljettajaksi Christianin, kaikkien matkalaisten suosikin. Käytännön järjestelyt pitävine aikatauluineen ovat ehdoton edellytys sille, että osanottajat arvostavat kokonaisuutta.

Matkan tärkein anti olivat tietysti vierailukohteet ruusuineen. Matkalaiset arvostivat tätäkin puolta.

Meille Ruususeurassa on tärkeää aika ajoin tarkastella omaa todellisuuttamme ja pohtia, onko ruoho sittenkään vihreämpää toisella puolen aitaa. Tässä Ruusunlehden numerossa on artikkeleita pretourista ja pretourilaisilta. Hyödyllistä luettavaa.

Jatkuvasti kukkivien ruusujen massaistutukset ovat lämpimän ilmaston alueilla sovelias tapa luoda kauniita istutuksia julkisille paikoille. Yhtä lailla jatkuvakukintaiset modernit puistoruusut, kuten Austin-ruusut, ovat suosittuja niin yksityisissä kuin julkisissakin puutarhoissa. Tämän ei silti tarvitse olla meillä tavoitteena.

Oma ilmanalamme asettaa rajat ruusujen pärjäämiselle. Mitä pohjoisemmassa, sitä rajoitetumpaa. Tätä ei käy muuttaminen. Ruotsalainen Maria Hjort kysyy, miksi heillä Austin-ruusuja tai moderneja puistoruusuja suositaan muiden pensasruusujen kustannuksella. Hänen mielestään Ruotsissa voitaisiin ottaa oppia Suomen käytännöistä ja panostaa enemmän kestäviin pensasruusuihin sen sijaan,

Med andra ögon

Islutet av juni 2024 hade vi celebret besök då ca 40 rosentusiaster från 10 länder på sex kontinenter deltog i pre-touren till Finland. Under fem dagar fick de se och uppleva en del av vår rosverklighet.

Före resan var vi i Rosensällskapet som arrangörer fundersamma och spända för hur gästerna skulle uppleva arrangemangen, besöksmålen och våra rosor. En stor del av deltagarna kom ju från länder med ett varmt klimat som är mycket gynnsamt för att odla kontinuerligt blommande rosor. När jag har sett hur rikligt de blommar i de här länderna är det lätt att få mindervärdeskomplex. Vår verklighet är ju helt annorlunda. Samtidigt visste jag att många i de länder deltagarna kom ifrån betraktade Finland som exotiskt och spännande. Bara några av deltagarna hade besökt Finland tidigare.

Den omedelbara responsen under pre-touren var överväldnande. Inte nog med att det fanns ett stort intresse för rosorna, trädgårdarna och naturen, responsen på researrangemang, inkvartering och mat var synnerligen positiv. Tacket för det går i första hand till gruppen i Rosensällskapet med Liisa, Margareta och Kristina som hade planerat resrutten och besöksmålen.

Ett stort tack går också till resebyrån INGSVA som skötte mycket av praktiska arrangemang som reserveringar av hotell och måltider med menyer och hade en utmärkt buss med en chaufför, Christian, som blev alla deltagares favorit.

Praktiska arrangemang och tidtabeller som håller är en viktig förutsättning för att deltagarna skall uppskatta helheten.

Det viktigaste i resan var självklart besöksmålen och rosorna. Också den delen uppskattade deltagarna.

För oss i Rosensällskapet är det viktigt att emellanåt reflektera över vår egen verklighet och fundera över om gräset alltid är grönnare på andra sidan gränsen. I det här Rosenbladet finns artiklar skrivna om och av deltagare i pre-touren. Det är nyttig läsning.

Massplanteringar av kontinuerligt blommande rosor är ett sätt att skapa vackra offentliga planteringar i områden med varmt klimat. Likaså är kontinuerligt blommande moderna buskrosor, som Austin-rosorna, populära i privata trädgårdar och också många offentliga trädgårdar.

Det behöver inte vara vårt mål.

Vårt klimat sätter gränser för vilka rosor som trivs. Ju längre norrut desto mera begränsningar. Det kan vi inte ändra på.

Maria Hjort från Sverige frågar sig varför man där tycker att Austin-rosor eller andra moderna buskrosor är att föredra framom hårdiga vackert blommande buskrosor. Hon tycker att man i Sverige kunde ta lärdom av oss i Finland

Kiulukoita / Kuva/Foto Michael Luther

että tavoitellaan sellaista, mille ilmasto asettaa rajat.

Australialaiset Bob ja Sue totesivat nähneensä täällä monen klassisen vanhanajan ruusun kukkivan hienommin kuin he koskaan aiemmin olivat nähneet saati pitäneet mahdollisena omassa maassaan, jossa ilmasto on näille ruusuille aivan liian lämmin. Heihin teki vaikutuksen myös paitsi se työ, joka on tehty löytöruusuista ja vanhanajan ruusuista huolehtimiseksi, myös että niitä kasvatetaan julkisissa istutuksissa, jolloin kenen hyvänsä on mahdollista tutustua niihin.

Muutama Kanadasta tullut osallistuja hämmästeli sitä, että täällä kasvatetaan monia heille tuntemattomia kanadalaislajikkeita. He totesivatkin, että Kanadasta on matkustettava Suomeen, jos haluaa tietää, mitä kanadalaisia ruusuja on olemassa.

Martin Stottille Pirjo Raution 'Merveille' oli löytö, jonka hän arveli soveltuvan erinomaisesti englantilaiseen ilmanalaan. Hän kiinnostui myös 'Ritausmasta', sen upeasta kukinnasta ja pohti, mitä tapahtuu, jos Golf-virtaus häiriintyy ja Englannin ilmasto jäähtyy. Kylmänkestävistä ruusuistamme olisi silloin vara valita täydennystä.

Selvää on, että suomalaisella ruusukulttuurillamme on suuri itseisarvo. Meillä ei ole mitään syytä alemmuskompleksiin. Ilmastoomme sopeutuneet ruusut pärjäävät hyvin kilpailussa lämpimämmässä ilmastossa viljeltävien kanssa.

Selventääkseni vielä: On tietysti jokaisen itse valittavissa, haluaako istuttaa Austin-ruusun vai kestävän suomalaisen löytöruusun puutarhaansa. Toinen ei ole toista parempi. Minäkin haluan jatkuvakukintaisia Austin-ruusuja puutarhaani. En siksi, että ne olisivat parempia, vaan siksi, että tavoittelen puutarhaani ruusujen moninaisuutta. Austin-ruusut vaativat paljon ylimääräistä vaivannäköä. Suomalaiseen ruusukulttuuriin kuuluvat lajikkeet, niin löytöruusut kuin jalostetutkin, ovat arvokkaita, kauniita ja helposti kasvatettavia, jotakin mistä voimme olla ylpeitä.

Ruususeura jatkaa suomalaisen ruusukulttuurin edistämistä. Tavoitteena on, että alkuperältään suomalaiset ja muut kestävät ruusut ovat luonnollinen ja helposti saatavilla oleva valinta ruusuharrastajille.

och satsa mera på hårdiga buskrosor i stället för att sträva efter det ouppnåeliga när klimatet sätter gränser.

Bob och Sue från Australien konstaterar att de här fick se många klassiska gammaldags rosor blomma så fint som de inte sett förut och som inte ens är möjligt i deras klimat som är alltför varmt för de rosorna. De imponerades också av allt det arbete som i Finland lagts på att inte bara ta vara på fyndrosor och gammaldags rosor, utan också se till att de finns i offentliga planteringar, där det är möjligt för vem som helst att lära känna dem.

Några deltagare från Kanada förvånades över de många kanadensiska rosorna som vi har här. Många var helt obekanta för dem. De konstaterade att de måste komma från Kanada till Finland för att få veta vilka fina kanadensiska rosor det finns.

Martin Stott upptäcker Pirjo Rautios 'Merveille' som han tror kunde vara en utmärkt ros i det engelska klimatet. Han fastnar också för 'Ritausma' med sin fantastiska blomning och reflekterar över om hur det skulle gå om Golf-strömmen störs och England blev kallare. Då skulle våra köldhårdiga rosor vara något att ta till.

Det är tydligt att det finns ett stort egenvärde i den roskultur vi har i Finland. Vi har ingen orsak att få mindervärdeskomplex. Rosor som anpassat sig till vårt klimat står sig väl i konkurrensen med dem som odlas i områden med varmt klimat.

Och låt mig vara tydlig. Det är självklart vars och ens eget val om man vill plantera en Austin-ros eller en hårdig finsk fyndros i sin trädgård. Den ena är inte bättre än den andra. Också jag vill ha kontinuerligt blommande rosor, som Austin-rosor, i min trädgård. Inte för att de är bättre, utan för att få en mångfald av rosor i trädgården. Austin-rosorna kräver mycket tilläggsarbete. De rosor som vi har i den finska roskulturen, både fyndrosor och här förädlade rosor är värdefulla, vackra, lätta att odla och något vi kan vara stolta över.

Rosensällskapet skall fortsättningsvis främja den finska roskulturen, med målet att finländska rosor och andra hårdiga rosor skall vara lättillgängliga och ett naturligt val för många trädgårdsentusiaster.

Jos vanhat merkit paikkansa pitäisivät...

Lokakuun 19. päivänä ihmettelen vasta auennutta juhannusruusun kukkaa. Aika myöhäinen ajan-kohta 'Plenan' kukkia! Thomas Mooren runo* ja kaihoisa iiriläinen melodia nousevat väistämättä mieleeni...

<i>'Tis the last rose of Summer, Left blooming alone; All her lovely companions Are faded and gone.</i>	<i>Nyt kesän viime kukka kukoistaa yksin vaan. Siskoistaan ruusurukka jäi myrskyn maailmaan.</i>
---	--

Mutta, mahtaako tämä nyt edes olla se aivan viimeinen ruusu? Myrskystä ei tänään tietoaakaan... Ristiriitaisin tuntein havainnoin syksyn merkkejä. Ruska hehkuu tulenpunaista ja kullankeltaista ja komeampana ja pitkäkestoisempana kuin ehkä koskaan. Malva, päivänkakkara, harjaneilikka, jopa pähkinäpensas ja nyt siis myös juhannusruusu, kukkivat pihassamme toista kertaa. Ja, kyllä. Niin 'Musicbox' kuin 'Leonardo da Vincikin' näkyvät kehittelevän uusia nuppuja.

Ilmatieteen laitoksen tilastojen mukaan syyskuun keskilämpötila Suomessa oli huippukorkea: 12,2 astetta. Tämä jakaa ennätyksen vuoden 2023 syyskuun kanssa. Vertailukelpoinen aineisto ulottuu 1900-luvun alkuun. Hellepäiviä oli syyskuussa peräti kahdeksan, mikä on uusi ennätys. Edellinen huippu, viisi hellepäivää, on vuodelta 1968.**

Ilmaston muuttuminen on kaikenkattava, maailmanlaajuinen tapahtuma. Tutkimustietoa asiasta on runsaasti, mutta johtopäätökset ovat monelta osin ristiriitaisia. Selvää on, että ilmasto on lämpenemässä, mutta monimutkaisten muutosten ja seurannaisvaikutusten arvellaan voivan myös aiheuttaa paikoin kylmenemistä.*** Niin tai näin, totutut keinot ovat koetteella sään ääri-ilmiöiden yleistyessä ja voimistuessa.

Pohjoisten maiden ruusunkasvattajille ja -jalostajille kylmänkestävyys on aina ollut merkittävä haaste, toiminnan väistämätön reunaehto. Kylmän kanssa pärjääminen on erityisosaamistamme. Mikä olisikaan siis voinut olla kiinnostavampi aihe Ruotsissa järjestetyn Nordic Roses-kongressiin pre- ja post-toureineen muualta maailmasta tulleille osallistujille kuin tämä. Niinpä vuoden viimeisen ruusunlehden artikkeleissa aihetta lähestytään monesta tulokulmasta – myös aivan konkreettisesti, sillä kotimaisten kirjoittajien lisäksi lehteen on saatu artikkeleita ruotsalaiselta, englantilaiselta ja australialaisilta ruusujenystäviltä.

Om nu bara de gamla tecknen skulle hålla streck...

Lördagen den 19 oktober förundrar jag mig över att midsommarrosen har en nytslagen blomma. Blomningstiden för 'Plena' är minst sagt sen! Jag börjar automatiskt nynna på Thomas Moores* dikt med den vemodiga irländska melodin...

<i>'Tis the last rose of Summer Left blooming alone; All her lovely companions Are faded and gone'</i>	<i>Se blommande allena står sommarns sista ros De väna systrar alla ha vandrat re'n sin kos.</i>
--	--

Men, kan det här nu verkligen vara den allra sista rosen? Jag stannar upp och ger akt på höstens tecken med motstridiga känslor. Höstfärgerna – ruskan – glöder i rött och guldgult, praktfullt och under en ännu längre tid än kanske någonsin förr. Malvor, prästkragar och borstnejlikor, till och med hasselbusken och nu alltså också midsommarrosen, blommar för andra gången under säsongen i vår trädgård. Och, jovisst. Både 'Musicbox' och 'Leonardo da Vinci' ser ut att utveckla nya knoppar.

Enligt statistiken från Meteorologiska institutet var medeltemperaturen i september i Finland 12,2 grader, varmast september någonsin. År 2023 var september månad lika varm. Det finns tillgänglig statistik ända från början av 1900-talet. I september i år hade vi högsommarvärme i åtta dagar, alla tiders rekord för månaden. Det tidigare rekordet var fem dagar med högsommarvärme, år 1968.**

Klimatuppvärmningen är heltäckande, ett fenomen som berör hela jordklotet. Det finns forskningsresultat i mängd och massor, men slutledningarna är i många fall motstridiga. Faktum kvarstår, klimatet blir varmare, men de invecklade förändringarna och följdverkningarna tros också kunna förorsaka lokal nedkylning.*** Hur som helst, våra invanda förfaringssätt är utsatta för prövningar eftersom så kallat extremväder blir både vanligare och häftigare.

Köldhårdighet har alltid varit en utmaning för rosodlare och -förädlare i de nordiska länderna, ett oundvikligt minimikrav. Att klara av köld är en av våra specialkompetenser. Något mera intressant ämne för deltagarna från andra länder i kongressen Nordic Roses i Sverige i somras, inkluderande turerna till Finland och Norge, kunde knappast ha funnits. I årets sista Rosenbladet finns flera artiklar som närmar sig ämnet från olika infallsvinklar – också helt konkret, eftersom artiklarna i det här numret inte har skrivits enbart av finländare, utan även av rosvänner från Sverige, England och Australien.

* <https://www.poetrybyheart.org.uk/poems/the-last-rose-of-summer>

** <https://www.ilmatieteenlaitos.fi/ajankohtaista>

*** <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/elamantieteet/golfvirran-heikkeneminen-huolestuttaa-tutkijoita-ja-sen-pitaisi-huolestuttaa-myos-paattajia>

'Isabella Skinner' – kestävä ja terve
köynnösruusu Suomen ilmastoon?
'Isabella Skinner' – en härdig och frisk
klängros för Finlands klimat?

JUKKA KALLIJÄRVI teksti ja kuvat/text och foto – MÄRTHA VESTERBACK käännös/översättning

Tunnettu kanadalainen ruusunjalostaja Frank Leith Skinner (1882–1967) oli syntyisin Skotlannin Aberdeenshiresta, mistä hänen perheensä muutti Dropmoren alueelle Kanadan Manitobaan 1800-luvun lopulla ja ryhtyi karjatilallisiksi. Terveysongelmien vuoksi Frankista ei ollut karjatilan töihin, mutta hän ryhtyi puutarhuriksi ja perusti taimiston Dropmoreen. Paikkakunnasta muistuttaa yhä Skinnerin jalostama köynnöskasvi, tulikuusama *Lonicera x brownii* 'Dropmore Scarlet', jota on yleisesti myynissä Suomessakin.

HMF Roses –tietokanta listaa 35 Skinnerin jalostamaa tai valikoimaa ruusulajiketta, joista joitakin on edelleen olemassa ja saatavilla myös Suomessa – tunnetuin lienee tarhakurtturuusu 'Wasagaming'. Muita meillä toisinaan myynnissä olleita ovat 'Will Alderman' (tarhakurtturuusu), 'Betty Bland' (*Rosa blanda*, kanadanruusu) ja 'Suzanne' (pimpinellaruusu). Skinner käytti jalostustyössään Kanadan preerioilla kestäviä luonnonlajeja *R. rugosa*, *R. spinosissima*, *R. blanda* ja *R. laxa* Retzius. Viimeinen on alkupeältään epävarma, mutta ilmeisesti Pohjois-Amerikassa jalostuksessa tällä nimellä käytetty laji on peräisin Siperiasta 1800–1900-lukujen vaihteessa tuoduista siemenistä ja on erittäin kylmänkestävä köynnöstävä ruusu. Skinnerin 'Suzanne' -lajikkeen kautta sillä on ollut tärkeä merkitys myöhemmälle talvenkestävien ja toistuvasti kukkivien ruusujen jalostukselle Kanadassa ja USA:ssa. Mainittakoon että uudehkon, Suomessakin myynnissä olevan yhdysvaltalaisen köynnösrusun 'Above And Beyondin' perimässä on neljäsosa *R. laxaa*.

Aikoinaan HMF Roses ruusutietokantaa selatessani törmäsin myös Skinnerin ruusulajikkeeseen 'Isabella Skinner'. Tietokannan mukaan Skinner on kirjoituksessaan vuodelta 1966 pitänyt tätä vaimonsa mukaan nimeämäänsä ruusua eräänä merkittävimmistä saavutuksista talvenkestävien ruusujen jalostuksen saralla. Hän kertoo että se kukkii kesäkuusta syksyyn kerrannaisin kukkatertuin. Perimäksi mainitaan (*Rosa laxa* Retzius x tuntematon teuruusu) x tuntematon tertturuusu. Sittenmin 'Isabella Skinner' unohtui ja oli vaarassa hävitä, kuten monet muutkin ruusut, joille ei ole ollut markkinoita lämpimämmän ilmaston alueilla. Sitten ihmeen kaupalla vuonna 2005 kalifornialainen ruusunjalostaja Kim Rupert tunnisti nimellä 'Victorian Memory' Kalliovuorten alueella levinneen ruusun 'Isabelle Skinnersiksi'. Näin lajike on turvassa ja kasvaa monessa paikassa Yhdysvalloissa, mutta nimi vain on ollut väärä.

Tiedot 'Isabella Skinnerin' poikkeuksellisesta talvenkestävyydestä (suojaamatta -30C Kanadassa), jatkuvasta kukinnasta ja terveydestä saivat minut kiinnostumaan lajikkeesta, mutta kuten olettaa saattaa sitä ei löytynyt myynnistä silloin mistään Euroopasta. Ei edes Tanskasta Knud Pedersenin taimistosta, jossa on muutoin monia harvinaisia kanadalaisia lajikkeita lisäyksessä. Sitten vuonna 2021 löysin sattumalta tiedon, että latvialainen Sagstadin ruusutaimisto lisää tätä lajiketta ja toimittaa taimia myös ulkomaille. Tilaamani taimet näyttivät varsin erilaisilta kuin ruusuntaimet yleensä. Taimiston omistaja kertoi sähköpostitse, että taimisto silmuttaa ruusut talvella

Den kända kanadensiska rosförädlaren Frank Leith Skinner (1882 – 1967) kom ursprungligen från Aberdeenshire i Skottland. Familjen flyttade i slutet av 1800-talet till Dropmore i Manitoba, Kanada där föräldrarna började med boskapsskötsel. Av hälsoskäl kunde inte Frank arbeta med djur, varför han utbildade sig till trädgårdsmästare och grundade en plantskola på hemorten. Klängväxten, eldkaprifolen *Lonicera x brownii* 'Dropmore Scarlet', som han förädlat fram, påminner ännu om platsen. Den finns också till salu i Finland i de flesta plantbutiker.

Databasen HelpMeFind Roses innehåller 35 rosor som är förädlade eller utvalda av Skinner. Några av dem finns fortfarande i handeln och säljs också i Finland – den mest kända torde vara rugosarosen 'Wasagaming'. Andra av Skinners rosor som också då och då funnits till salu hos oss är 'Will Alderman' (rugosa), 'Betty Bland' (*Rosa blanda*, kanadensisk ros) och 'Suzanne' (spinosissima). Skinner använde hårdiga rosor som växer på prärierna i Kanada i sitt förädlingsarbete, som *R. rugosa*, *R. spinosissima*, *R. blanda* och *R. laxa* Retzius. Den sistnämndas ursprung är något oklart, men med det namnet används den i förädlingsarbetet i Nordamerika. Den torde ha uppkommit av frön från Sibirien i början av 1900-talet och är en synnerligen köldhärdig ros. Via Skinners 'Suzanne' har den rosen haft en stor betydelse i förädlingen av vinterhärdiga och ständigt blommande rosor i Kanada och i USA. Det är också skäl att nämna att den rätt nya klängrosen från USA, 'Above and Beyond', som också säljs i Finland, har 25% av sitt ursprung i *R. laxa*.

En gång när jag ögnade genom databasen HMF Roses föll mina ögon på Skinners ros 'Isabella Skinner'. Enligt det registret har Skinner i sina anteckningar från 1966 hävdad att den rosen, med namn efter hans hustru, är en av de mest betydande av alla vinterhärdiga rosor som han har åstadkommit. Han berättar att den blommar från juni och till långt in på hösten med dubbla blommor i små klasar. Som ursprung anges (*Rosa laxa* Retzius x en okänd teros) x en okänd bukettros. Efter en tid glömdes 'Isabella Skinner' bort och höll på att försvinna helt och hållet, som ofta händer med rosor som det i områden med varmare klimat inte finns en alltför stor marknad för. Sedermera, som genom ett under, identifierade rosförädlaren Kim Rupert från Kalifornien år 2005 en ros som hade brett ut sig i Klippiga bergen under namnet 'Victorian Memory' som 'Isabella Skinner'. Nu är rosen tryggad för eftervärlden och den finns på många platser i USA, namnet har bara varit fel.

Uppgifterna om 'Isabella Skinners' sällsynta vinterhärdighet (klaras -30 C utan vintertäckning i Kanada), ständigt pågående blomning och friskhet gjorde att jag blev intresserad av den, men, precis som man kan anta gick den inte att få tag på någonstans i Europa. Inte ens i Danmark, i Knud Pedersens plantskola, som annars vanligtvis förökar många sällsynta kanadensiska rosor, fanns den tillgänglig. Döm om min förvåning när jag år 2021, helt av en händelse, hittade en uppgift om att rosplantskolan Sagstad i Lettland förökar 'Isabella Skinner', och att plantskolan också levererar till utlandet. De plantor jag fick på min

kasvihuoneessa, puristaa juuret turvebriketteihin loppukeväällä ja lähettää taimet vasta alkukesällä. Taimet olivat pieniä verrattuna Keski-Euroopasta tuleviin paljasjuurisiin ruusuihin, mutta kaikki lähtivät kyllä hyvin kasvamaan.

Kokemukseni 'Isabella Skinneristä' omassa puutarhassani on siis melko lyhyt, mutta vahvistaa yllä kerrotut tiedot. Porstuan eteläseinustalle istutettu taimi on ollut talvenkestävä lähes oksankärkeihin asti. Jopa ankarana viime talvena 2023–24, jolloin monia ruusuja paletui maahan saakka puutarhassani (Renko/III), tämän lumenpäälliset osat säilyivät elossa ja lähtivät keväällä ripeään kasvuun. Oksat ovat rennot eli vaativat tukea, ja lähes piikittömät. Kesäkuun lopulta alkaen ruusu kukkiin jatkuvasti syksyyn saakka; jokaisen uuden oksan kärkeen muodostuu nuppuja. Kukat ovat puolikerrotut ja halkaisijaltaan vaihtelevia, 4–8 cm. Juuri avautunut kukka tuoksuu ruusuöljyltä, minä jälkeen tuoksu vaihtuu miedon yrttimäiseksi. Kukkien väri on pinkki-roosa ja ne ovat hiukan mutta eivät erityisen arkoja sateelle. Minun kasvissani tosin osa kukista on erikoisesti marmoroituja eli niissä on vaaleampia viiruja. Kiulukoita ei muodostu lainkaan, mikä epäilemättä auttaa jatkuvaa kukintaa.

Ruusussa ei ole näkynyt toistaiseksi mitään sienitauteja, ei myöskään verso(laikku)tautia, joka on paha vitsaus monilla ruusuilla nykyään. Verrattuna uudempiin kanadalaisiin "pilariruusuihin", jotka ovat meillä olleet varsin heikkokasvuisia eivätkä myöskään kovin talvenkestäviä, 'Isabella Skinner' on elinvoimainen ja nopeakasvuinen. Ruusu muistuttaa jollain tavalla yleisesti myytyä mutta talvenarkaa 'New Dawn'-lajiketta, jonka se voisi korvata paljon kestävämpänä vaihtoehtona. Toistaiseksi 'Isabella Skinner' on ainoa kunnolla talvenkestävä, toistuvasti kukkiva köynnöstävä ruusu pihassani. Toivottavasti jokin taimisto ottaisi sen lisäykseen Suomessa, jotta useammat pääsisivät kokeilemaan sitä erilaisissa kasvupaikoissa ja kasvuvyöhykkeillä.

beställning liknade inte alls de rosplanter man vanligtvis får sig tillsända. Plantskolans ägare berättade i en e-post att man där okulerar rosorna i växthus på vintern, trycker in rötterna i torvbriketter i slutet av vårsäsongen och sänder iväg plantorna i början av sommaren. Plantorna var mycket små i jämförelse med barrotade planter från Mellaneuropa, men de jag fick rotade sig snabbt och tillväxten var det inget att klaga på.

Mina erfarenheter av 'Isabella Skinner' i min egen trädgård har inte alltför många år på nacken, men jag kan ändå bekräfta vad jag har skrivit tidigare här i artikeln. Den rosbuske vars plats är vid farstuns södra vägg har klarat vintrarna utan att ens de yttersta topparna har frusit. Till och med den stränga vintern 2023 – 2024, då många rosor hos mig (Renko, zon III) frös ner till marken, klarade sig de delar av 'Isabella Skinner' som inte var täckta av snö hur bra som helst. De satte direkt på våren igång med att växa med god fart. Rosens grenar är veka, de behöver stöd, och de är dessutom nästan utan taggar. Rosen blommar nästan helt utan uppehåll från slutet av juni och ända till hösten, i toppen på varje ny gren bildas blomknoppar. Blommorna är löst fyllda och varierar i storlek mellan fyra och åtta centimeter i diameter. En nyutslagen blomma doftar av rosenolja, med tiden blir doften milt örtaktig. Färgen är varmt rosa i olika nyanser. Blommorna är något, men ändå inte speciellt mycket känsliga för regn. I mitt exemplar är vissa blommor säreget marmorerade, de har ljusare strimmor. Blomningen gynnas otvivelaktigt av att rosen inte bildar några nypon.

Jag har hittills inte märkt några som helst spår av svampangrepp på rosen, inte heller någon form av fläcksjuka (bark- eller blad-), något som nuförtiden är ett verkligt plågoris på många rosor. Jämfört med nyare kanadensiska "pelarrosor" som hos oss har visat sig vara verkligt svagväxande och inte så värst vinterhårdiga är 'Isabella Skinner' både livskraftig och snabbväxande. Rosen påminner på något sätt om 'New Dawn', och kunde mycket väl ersätta den som ett mycket hårdigare alternativ. Hittills är 'Isabella Skinner' den enda rejält vinterhårdiga, ständigt blommande klängrosen på min gård. Vi får hoppas att någon plantskola börjar föröka den, så att allt fler trädgårdsodlare skall kunna testa hur den klarar sig på varierande platser och i olika växtzoner.

Lumi on jo peittänyt kukat laaksosessa. / Rosorna i den lilal dalen är redan täckta av snö. Kuva/Foto Michael Luther

Punalehtiruusun kiulukat. / Daggrosens nypon. Kuva/Foto Pentti Säynäjäjärvi

Ruusun maku Så smakar rosor

EIJA TEMMES teksti ja kuvat/text och foto – MÄRTHA VESTERBACK käännös/översättning

Taivaanrantaan asti ulottuvat pensasrivit.

Kotajan maatilalla Vampulassa viljellään ruusuja seutukunnalle ominaisesti horisonttiin asti avautuvalla pellolla. Pensaita on reilut parikymmentä tuhatta ja istutusten yhteenlaskettu pituus parikymmentä kilometriä. Kyse ei siis ehkä mittakaavaa lukuun ottamatta ole mistään perivarsinaissuomalaisesta peltoviljelmästä eikä ylipäänsäkään mistään tavanomaisesta. Kaikkea muuta!

Lomamatkaseurueellamme oli kesäkuun lopulla ilo ja kunnia saada vierailla tällä suomalaisittain ainutlaatuisella tilalla ja tutustua sen isäntäväkeen, Matti ja Tuuli Kotajaan. Myönteinen vastaanotto, ystävällinen kutsu lounaspöytään, asiantunteva ja perusteellinen tilan ja sen tuotteiden esittely sekä mutkaton ja avomielinen, moneen suuntaan rönsyilevä ja mielenkiintoinen keskustelu tekivät päivästä ikimuistoisen.

Rosa Rugosa Kotaja

Ruusun tuoksu se oli, vastaa Matti, kun kysyn, mikä sai hänet parikymmentä vuotta sitten kehrittelemään perintötilan tuotantoa uuteen suuntaan. Jo siihenastisessa elämässään hän oli kylläkin tehnyt sen verran ällistyttäviä valintoja, ettei peltojen muokkaaminen ja varustaminen ruusuisten tavoitteiden tarpeisiin ollut sen kummempaa kuin luonteva jatko aiemmille hankkeille: teollisuusrobotien suunnittelulle ja congarumpubisnikselle Kaliforniassa.

I Vampula sträcker sig åkrarna så långt som ögat når. På en åker, tillhörande familjen Kotaja, växer över tjugotusen buskar i långa rader. Radernas sammanlagda längd är över tjugo kilometer. Jordbrukets areal är genomsnittlig för trakten, men grödan är något helt annat än vad man väntar sig på en åker Egentliga Finland. De långa och många raderna består av rosbuskar!

Vårt lilla turistsällskap hade i slutet av juni glädjen och äran att besöka det här för Finland unika jordbruket och lära känna ägarna, Matti och Tuuli Kotaja. Mottagandet var mycket välvilligt, och i samma anda bjöds vi in till att äta lunch med värdparet. Odlingarna och produkterna presenterades ingående och med stor sakkunskap. Våra samtal var öppenhjärtliga och intressanta, halkade in på sidospår efter sidospår och bidrog till att göra dagen oförglömlig.

Rosa rugosa Kotaja

Det var nog rosens doft, svarar Matti på min fråga om vad som fick honom att ändra produktionen på sina fäders gård för ett tjugotal år sedan. För honom, som gjort många otroliga val tidigare i livet, kändes det inte alls konstigt att preparera åkrarna för rosodling. Det var egentligen bara en naturlig fortsättning på jobb i stil med att konstruera industrirobotar eller sälja congatrummor i Kalifornien. Tuuli har alltid varit hans stora stöd när han kastat sig in i nya projekt.

Tuuli ja Matti Kotaja.

Tuulista Matti sai sopivan kumppanin uusille urille kääntyvässä elämänvaiheessaan.

Tutustumismatkat Romanian ja Bulgarian ruusutiloille selkiinnyttivät tämänkertaisia tavoitteita ja tarkensivat etenemissuunnitelmia. Selväksi Matille kävi, ettei hänen tilallaan viljeltäisi damaskonruusua eikä tuotettaisi ruusuvettä. Kotitilan pääarakennuksen läheiselle koealalle istutettiin lukuisia lajeja herkkähäipäisistä ranskanruusuista vankarakenteisiin Rugosa-lajikkeisiin. Jatkoviljelyyn päässeet taimet tuotiin Tanskasta.

Tanskalaistaimet eivät kuitenkaan täyttäneet annettuja lupauksia. Paljastunut muuntelutaipumus mutkisti matkaa kohti elintarvikekäyttöön soveltuvimman viljelylajikkeen löytymistä. Matti päätyi valitsemaan Tanskan pensaista kymmenen parasta siementaimiksi. Konsultaatiota lajikkeista ja mikrolisäyksestä saatiin myös mm. Peter Joylta. Uudet taimet aikaansaatii mikrolisäyksen avulla ja nykyiset pensaat näiden pistokkaista. Jalostustyön tuloksena syntynyt Rosa Kotaja -lajike syrjäyttää ajan kuluessa kokonaan Rosa Rugosa Hybrid -lajikkeen.

Luomuviljelyä ja käsinpoimintaa

Kotajan tilan ruusupensaat kasvavat satakunta metriä pitkissä riveissä. Pensaiden alustat on suojattu muoveilla ja nyt, kun pensaat ovat kasvaneet reiluun metrin mittaan, rikat pysyvät aisoissa. *Aluksi kitkeminen oli kyllä aikamoinen urakka*, muistelee Tuuli. Kasteluvesi pumpataan kylän läpi virtaavasta Loimijoesta pelloilla risteilevään automaattiseen järjestelmään. "Kiulukkalannoitus" ylläpitää maan ravinnetasapainoa. Kiulukkoita ei nimittäin toistaiseksi korjata talteen, vaan ne putoavat ja maatuvat pensaiden alle. Nopeakasvuiset Rugosat uusiutuvat helposti.

Paret gjorde rekognoseringsresor till rosodlingar i Rumänien och i Bulgarien, deras idéer konkretiserades och planerna på hur de skulle gå vidare preciserades. Matti insåg att på hans marker skall det varken odlas damascenerrosor eller produceras rosenvatten. Han ställde i ordning ett försöksområde nära huvudbyggnaden och där planterades allt i rosväg, från ömtåliga gallicor till robusta rugosor. De rosor som godkändes för vidare odling importerades från Danmark.

De danska plantorna höll ändå inte det som leverantören lovat. De visade sig vara mutationsbenägna och den egenskapen gjorde vägen till att hitta en ros som är lämplig för livsmedelsproduktion besvärligare. Matti beslöt sig för att välja ut de tio bästa av plantorna från Danmark till fröplantor. Flera konsulter kontaktades om både sorter och mikroförökning, bland andra Peter Joy. Nya plantor kom till genom mikroförökning och de buskar som nu växer är sticklingar av dem. Resultatet av den här processen blev Rosa rugosa Kotaja och den kommer med tiden att helt tränga undan rugosahybriden från Danmark.

Ekologisk odling och plockning för hand

Rosbuskarna på Kotajas åkrar växer i ungefär hundra meter långa rader. Jorden närmast buskarna är täckt av plastmaterial och nu, när buskarna är drygt en meter höga, hålls ogräsen under kontroll. *I början var ogrärensandet ett verkligt slavgöra*, berättar Tuuli. Bevattningsvattnet pumpas upp ur Loimijoki, som rinner genom byn, till ett automatiskt system som korsar åkrarna. "Nypon gödning" upprätthåller näringsbalansen i jorden. Inga nypon tas tillsvidare tillvara, de får falla ner och förmultna under buskarna. Rugosor är snabbväxande och förnyar sig lätt. Buskar som är i dåligt

Parhaat terälehdet poimitaan käsin. / De bästa kronbladen plockas för hand.

Huonokuntoisten pensaiden yli ajetaan yksinkertaisesti leikkurilla ja eipä aikaakaan, kun tilalle kasvaa tuoreista versoista uusia pensaita.

Poimimme terälehdet itse käsin, Tuuli kertoo ja näyttää mallia: avokoura viedään ruusun ylle ja terälehdet kaapataan yhdellä napakalla kouraisulla keruuastiaan. Tottumus tuo tarkkuutta puuhaan: vain nimenomaisesti tietyn värin ja kypsyyden saavuttaneet kukat kelpaavat. Onneksi pensaat ovat sopivasti poimintakorkuisia, sillä keruu-urakka on melkoinen. Helpotusta tuo myös se, että keruukausi, joka nyt, juhannuksen jälkeisellä viikolla on aluillaan, jatkuu syksyyn. Poimintarobotin kehittäely väikkyy tietysti Matin mielessä, mutta aikamoinen vempele täytyisi laitteesta tulla, että se pystyisi erottelemaan juuri korjuukelpoiset terälehdet muista.

Ruusun Terälehtihillo

Olemme lounaalla päässeet maistelemaan ruusua niin juomassa kuin sämpylälle levitettyssä hillossa. Pohdimme, mitä aivan erityistä on ruusun maussa. Päädymme yksimielisesti toteamaan, että tuoksu- ja makuaistimukset ovat siinä intensiivisinä ja samanaikaisesti läsnä ja kun lisäksi hillon väri hivelee silmää, kyseessä on kokemus vailla vertaa.

Eipä ihme, että tilalla taannoin vieraillut Ranskan kulinnaarisen akatemian presidentti Fabricio Prochasson ihastui Tuulin valmistamaan hilloon. Hän päätteli päässeensä aistimaan makua, jota Aurinkokuninkaan aikakauden jälkeen kukaan ennen Tuulia ei ole onnistunut loihtimaan

skick körs helt enkelt över med en slättermaskin, nya fräscha skott sticker snabbt upp och nya buskar växer fram.

Vi plockar kronbladen själva, för hand, berättar Tuuli och visar hur hon för sin öppna hand över en blomma, knycker åt sig kronbladen med ett rappt grepp och lägger dem i sitt insamlingskärl. Övning ger färdighet, endast kronblad av en viss färg och mognadsgrad är tillräckligt bra. Tursamt nog är buskarna lämpligt höga för plockning, eftersom insamlingsarbetet är arbetsdrygt. Verksamheten underlättas också av att skördeperioden är lång, den börjar strax efter midsommar och pågår långt in på hösten. Matti har förstås idéer om en plockningsrobot, men en sådan bör nog vara en ordentlig mackapär för att den skall kunna skilja de kronblad som skall plockas från de "omogna".

Sylt på kronblad

Under lunchen fick vi smaka på rosor både som matdryck och som sylt på brödet. Vi diskuterade livligt vad det är som gör att ros smakar så speciellt. Till slut enades vi om att det är en kombination av doft och smak, båda samtidigt intensivt närvarande. Synintrycket, syltens djupröda färg, medverkar och det hela utvecklas till en enastående upplevelse med olika sinnen inblandade.

Det är lätt att förstå att presidenten för Franska Matlagningsakademien, Fabricio Prochasson, föll pladask för Tuulis sylt på rosor när han för en tid sedan besökte gården. När han kände smaken på sin tunga utbrast han att ingen annan än Tuuli sedan Solkungens dagar kunnat

Viljeltävät ruusut valikoituivat monien kokeilujen tuloksena. / De rosor som nu odlas är resultat av många försök och experiment.

Rosa Rugosa Hybrid

tarjottaviinsa. Maun perusta on tietysti terälehdissä, joista hillo valmistetaan. Terälehtien nopea pakastus korjuun jälkeen varmistaa raaka-aineen laadun. Hillon koostumuksenkin on oltava sopivaa ja säilyvyyden luvattu 11 kuukautta. Tilalla on myös oma pakastekuivauslaitteisto, jolla terälehtiä kuivataan. Prosessista saadaan myös puhdasta ruusuvettä, josta on kehitteillä uusia tuotteita.

Ihastelemme lasipurkkia, jonka muoto on sekä esteettinen, että käytännöllinen – pyöreänlitteä kuin ruusu itse ja helposti lusikalla tyhjäksi kaavittava. Pakkaus, kuten tuote sen sisällä, on aikaa vievän kehittelyn tulos. Purkin on muun muassa säilyttävä rasiassa juuri siinä samaisessa asennossa, mihin se pakattaessa asetettiin pitkiäkin matkoja kuljetettaessa. Sillä niinkin voi käydä, että purkit matkaavat tuhansien kilometrien päähän.

Jälkiruokakahvia ja ruusun terälehdillä koristettua torttua nauttiessamme kuulemme tuotekehittelystä ja markkinoinnin kiperistä kysymyksistä. Tuuli ja Matti kertovat vierailleensa esittelemässä Finnish Plant -yritystään ja Ruusun Terälehtihilloa ahkerasti messuilla paitsi Suomessa, myös muun muassa Nürnbergissä ja Torinossa, tehneensä yhteistyötä yrityshankkeissa, kulkeneensa maailmalla ja selvittäneensä mahdollisia markkinoita Kiinaa ja Koreaa myöten. *Meiltä ei raaka-aine lopu*, toteaa Matti huvittuneena kerrottuaan Aasiaan suuntautuneista markkinointihankkeista, omistaan ja muiden. *Ei lopu*, ajattelen taivaanrantaan asti jatkuvat pensasrivit silmissäni siintäen.

Terälehdet kuivataan omalla laitteistolla. / Kronbladen torkas i egenkonstruerade apparater.

trolla fram och erbjuda en sådan exklusiv smak. Den kommer förstås i grunden från kronbladen som sylten görs av. För att garantera råvarans kvalitet hamnar de nyplockade kronbladen direkt i frysen. Syltens konsistens bör också bevaras oföränderlig under de elva månader som utlovas. På gården finns också apparatur för frystorkning av kronbladen. Ur den processen utvinns också rent rosenvatten, och av det håller man på och utveckla nya produkter.

Vi beundrar glasburken, vars form är både estetisk och praktisk – plattrund som rosen själv och lätt att skrapa tom med en sked. Förpackningen, precis som produkten innanför, är resultat av en lång utvecklingsprocess. Burken måste bland annat förvaras i sin ask precis i samma position som den var när den fylldes, hur långt den än transporteras. Det händer faktiskt att burkarna färdas tusentals kilometer.

Efterrättsskaffet avnjöts med tårta garnerad med kronblad av ros och med samtal om produktutveckling och knepigheter inom marknadsföringen. Tuuli och Matti berättar att de rest runt och presenterat sitt företag Finnish Plant och sylten av roskronblad synnerligen intensivt, både i Finland och utomlands. De har besökt Nürnberg i Tyskland och Turin i Italien, de har gjort samarbete i olika företagsprojekt, undersökt möjliga marknader för sin produkt till och med i Kina och Korea. *Vår råvara tar inte slut*, konstaterar Matti smått roat medan han berättar om marknadsföringsprojektet riktat mot Asien, både eget och andras. *Nej, den tar inte slut*, tänker jag, och raderna av rosbusskar som sträcker sig mot horisonten skimrar för mina ögon.

Nordic Roses 2024 Suomessa

Nordic Roses 2024 - Resan till Finland

MARIA HJORT teksti ja kuvat/text och foto – EIJA TEMMES suomennos/till finska

WFRS:n (World Federation of Rose Societies) Kalmarissa 2.–7. heinäkuuta 2024 pitämän kansainvälisen ruusu-konferenssin yhteydessä järjestettiin kaksi matkaa, jotka tarjosivat osallistujille mahdollisuuden tutustua ruusujen elinehtoihin Suomessa ja Norjassa.

Pre-tourin suunnittelusta ja toteutuksesta vastasi Suomen Ruususeuran puheenjohtaja Michael Luther. Suomessa vietettyihin päiviin, joihin osallistuin Ruotsin ruususeuran edustajana, sisältyi täydellinen valikoima puutarhoita, historiaa ja kulttuuria. Keskityn tässä kertomaan puutarhaosuuksista.

Meitä matkasi 26. heinäkuuta runsaat 40 osallistujaa Viking Glorylla Turkuun. Ensimmäisessä kohteessamme Turun kasvitieteellisessä puutarhassa meidät toivotti tervetulleiksi ja johdatti tunnin kestäväälle kierrokselle Jouni Issakainen. Kansainväliseen ryhmäämme kuului vierailijoita Australiasta, Intiasta, Eteläafrikasta, Uruguaiat, Kanadasta, eri puolilta Yhdysvaltoja, Isobritanniasta Puolasta ja Saksasta ja heti tällä ensimmäisellä pysähdyksellä sukelsivat esiin samat kaksi kysymystä, jotka toistuisivat kertosäkeen lailla koko Suomenvierailumme ajan; ”Paljonko lunta saataa talven aikana?” ja ”Kuinka kylmää tulee olemaan?”

Erinomainen ja pedagoginen oppaamme selitti kärsivällisesti, etteivät pakkanen ja lumi ole ensisijaiset pulmat, vaan niiden jälkeen seuraava salakavala kevät. Lämpimät kaudet vuorottelevat ailahtelevasti kylmähokkien katkaistessa ne arvaamattomin seurauksin. Ilmaston muutoksen seurauksena säät ovat muuttuneet entistä vaikeammin ennakoitaviksi.

Kasvitieteellinen puutarha käsittää monta osastoa, yllätyksellisesti jopa keittiöpuutarhan ja hienon kesä-kukkaosaston. Sieltä löytyi myös ruusunurkkaus monine yleistä ihastusta herättäneine rugosineen. Toinen hämmästyttänyt elementti oli pionikukkula puolivarjossa kasvavine erikorkuisine ja -värisine ihanuuksineen. Pohjolan asukkaina pidämme niitä itsestäänselvyyksinä, mutta sain tietää, että Eteläafrikassa ja Australiassa niitä on todella vaikea kasvattaa – ne yksinkertaisesti kuolevat viileän sään kaipuusta.

Seuraavaksi kiiruhdimme Maskun rosarioon, johon joukko harrastajia on koonnut lähiseudun historiallisia ruusuja eräänlaiseksi POM*in kevytversioksi. Lämpäisestä moreenista koostuvalle kukkulalle on istutettu 250 lajiketta, joitakin historiallisia ruusuja, osittain nimettyjä löytöruusuja, osittain tunnistamattomia lajikkeita, jotka

I samband med WFRS internationella ros-konferens i Kalmar anordnades två resor som gav besökarna möjligheter att lära känna rosornas villkor även i Finland respektive Norge. Dagarna i Finland innehöll en perfekt blandning av trädgård, historia och kultur men här kommer jag endast att uppehålla mig vid trädgårdsbesöken. Självt deltog jag som representant för Svenska rosensällskapet.

Vårt första resmål var Åbo botaniska trädgård. Här välkomnades vi av Jouni Issakainen. Det blev en timmes rundvandring i den varierade och vackert formgivna trädgården. Vår grupp var internationell med besökare från Australien, Indien, Sydafrika, Uruguay, Kanada, olika delar av USA, Storbritannien, Polen och Tyskland och redan nu vid detta första stopp dök de två frågor upp som sedan kom att följa oss som en refräng under hela Finlandsresan; ”hur mycket snö kommer det under en vinter?” och ”hur kallt blir det?”

Vår trädgårdsmästare som var en utomordentlig och pedagogisk guide förklarade tålmodigt att snön och kylan inte är de primära problemen – det är den lömska våren som ställer till det. Växervis varma perioder som sedan avbryts av köldchocker, sen värme på det i en lynnig och oberäknelig följd. Klimatförändringarna har dessutom inneburit att vädret blivit ännu mer svårhanterligt.

Den botaniska trädgården består av många olika avdelningar, några ganska oväntade som till exempel en köks-trädgård och en fin plantering av annueller. Här finns även ett intressant kvarter med rosor, många okända rugosor som väckte allmän beundran hos oss besökare. Ett annat inslag som hänförde skaran var pionkullen. Här i halvskuggigt läge växer en mängd skönheter i olika höjd och kulör. Som nordbo tar vi ju pioner som en självklarhet men jag fick lära mig att i till exempel Sydafrika och Australien är de väldigt svårödlade, bristen på kyla gör att pionerna längtar bort.

Sedan raskt vidare till nästa begivenhet, en fin kontrast till den välordnade botaniska trädgården. Strax utanför Åbo, vid Masku rosarium har några entusiaster samlat in historiska rosor från närområdet, en sorts POM-light. Rosorna är planterade på en kulle av genomsläpplig moränjord. Här växer runt 250 sorter, några klassiska gamla rosor, delvis namngivna hitterosor delvis okända rosor som uppkallats efter den gård där rosen en gång vuxit. Rosorna får varken gödning eller regelbunden vattning och detta blev lite av en sensationell upplysning då det

Karut kasvuolot eivät ole vaikuttaneet kukintaan. / Tuffa växtförhållanden har inte påverkat blomningen.

ovat saaneet nimensä löytöpaikan mukaan. Ruusuja ei lannoiteta eikä kastella, mikä oli melkoisen sensaatiomais-ta tieto, sillä kukkulaa koristi fantastisen komea kukinta.

Hyödyllinen muistutus ruusujen sitkeydestä, sillä täällä ei kasvanut ainoastaan kestävimpiä lajikkeita, vaan myös gallica- bourbon- ja damascenaruusuja.

Alkuperäisistutusten aikaansaaneet harrastajat ovat ikääntyneet ja istutukset ovat jääneet hoidotta, mutta eräänlainen sukupolvenvaihdos oli käynnistymässä.

Muutama vapaaehtoinen oli vastaanottamassa meitä ja kunnan edustaja piti lyhyen puheen. Useampaakin osanottajaa haastateltiin paikallislehteen. Meille tarjottiin mansikoita ja tuoreita herneitä. Olimme Mannerheimin mailla, joten saimme myös marsalkan suosimaa musta-viinimarjanlehdistä, sitruunahaposta, sokerista ja hilliha-potetusta vedestä sekoitettua juomaa lasten tarjoamana. Uskomattoman hyvää ja virkistävää kuumana päivänä!

Vasta toimeen tarttuneen työryhmän ruusutuntemus – heidän omin sanoin lausumanaan – oli vaihteleva. Niinpä meille ”erityisasiantuntijoille” annettiin pinkka tyhjiä nimilappuja ja pyydettiin tunnistamaan ruusut, jotka olivat ilman nimikylttejä. Useimmat meistä pysyivät auttamaan tunnistamisessa tai ainakin korjamaan virheellisiä tietoja – tämä *ei ole xxx*. Vaikuttuneina näiden vapaaehtoisten enrgisyydestä ja ihastuneina kukkarun-sauteen jatkoimme matkaa.

Seuraavana päivänä suuntasimme kulkumme itään kohti Porkkalan nientä ja Suomen Ruususeuran pitkäai-kaisen hallituksen jäsenen, Inger Kullbergin, puutarhaa.

Astuimme lumottuun maailmaan, moniulotteiseen niin maantieteellisesti kuin kasvitieteellisestikin, hiljaiseen ja sadunomaiseen luonnonpuutarhaan, joka tuntui kuin it-sestään syntyneeltä, vaikkakin tietysti oli vaatinut rynsaasti kovaa työtä. Inger ja Bo-Eric Kullberg ovat asuneet täällä 54 vuotta. Kookas puutarha sijaisee kahdella rinnetasanteella

Talkootyöntekijä keskustelee spinosissima-asiantuntija Peter Boydin kanssa. / En medlem i volontärgruppen samtalar med spinosissimaexperten Peter Boyd.

blommade fantastiskt på kullen. En nyttig påminnelse om rosors härdighet för här växer inte bara tåliga rugosor utan även gallicor, bourbonrosor och damascenarosor.

Entusiasterna bakom ursprungsprojektet hade blivit äldre och skötseln hade varit eftersatt ett bra tag men nu var en form av generationsskifte på gång. Vi mottogs kungligt av flera volontärer och en representant från kom-munen höll ett kort tal. Flera i gruppen blev intervjuade av den lokala pressen. Dessutom bjöds vi på närodlade jordgubbar (i riklig mängd) och underbara färska ärtor. Vi befann oss i Mannerheimland så tillbringare med mar-skalkens favoritdryck som barn serverades – en blandning av svartvinbärsblad, lite citron och socker spetsat med kolsyrat vatten. Otroligt gott och läskande i den varma sommardagen.

Roskunskaperna hos den nytilträdde arbetsgruppen var – enligt egen utsago – skiftande. Vi ombads därför att göra en insats, man hade förberett en massa tomma namnlappar och bad oss ”experter” att identifiera de rosor som saknade namnuppgifter. Svårt och grannlaga, de fles-ta av oss kunde bistå med en och annan identifiering, eller åtminstone korrigera felaktiga uppgifter – detta är *inte* en xxx ros. Rörda av dessa entusiasters energi och impone-rade av blomprakten lämnade vi så småningom Masku för lunch och kulturella begivenheter i Åbo.

Nästa dag reste vi österut, mot Porkala udde där vårt första stopp var Inger Kullbergs trädgård. Hon är sedan länge styrelsemedlem i Finska Rosensällskapet.

Här trädde vi in i en förtrollad värld av olika nivåer, både geografiskt och botaniskt – en stillsam och trolsk naturträdgård som kändes självklar och ”naturlig” men givetvis var resultatet av mycket tungt arbete. Inger och hennes man Bo-Eric har bott på platsen i 54 år. Trädgården är vidsträckt och består av två platåer, ursprungligen på 3 000 kvadratmeter men som Inger sa ”sedan smittades vi

Kaunis yhdistelmä ruusuja, perennoja ja luonnonkukkia. / Vacker blandning av rosor, perenner och vilda blommor.

HU 94093, kerrottukukkainen. / Rosen med namnet HU 94093, fylld blomma.

ja on alunperin ollut kooltaan 3 000 neliömetriä. *”Sitten saimme ruusubasillitartunnan ja mahdollisuuden ostaa hehtaarin verran lisää maata”*, kertoo Inger. Korkeuseroista johtuen näkymä oli ihastuttava salaperäisine polkuineen, varjostavine puineen, vieläpä lampineen ja siltoineen, mutta, tarvitseeko sanoakaan, sen vangitseminen kuviin vaikeaa.

Ingerin laskujen mukaan ruusuja on kolme sataa, monet niistä rugosahybridejä, joita harvoin näkee Ruotsissa. Eräät niistä ovat alkuperältään Baltiasta, osa Helsingin

av rosacillen och fick möjlighet att köpa till ytterligare en hektar mark”.

Höjdskillnaden innebär att utsikten är hänförande. När mast huset är trädgården lite mer ordnad med sittplatser och lusthus men när man sedan gav sig ut på äventyr och tog sig mellan de skilda nivåerna passerade besökarna bestånd av åtskilliga storgrova rosor, hemliga gångar, vackra skuggande träd, klassiska rosgrannar som digitalis i alla kulörer, ormbunkar med sitt vackra bladverk och så finns här

'Toukoniitty/Majängen', Maammelaulu kajautettiin Toukoniityllä ensi kertaa 1848. / En ros vars namn 'Tuokoniitty / Majängen' har en extra betydelse i Finland. Det var på Majängen som finska studenter för första gången 1848 framförde den blivande nationalsången Vårt land.

yliopistossa toteutettujen onnistuneiden kokeilujen tuloksia. Tähän ryhmään kuuluvat muutamit uutuusgallicat ja siementaimet proosallisine nimineen, kuten HU 94093. Enimmäkseen ruusut ovat omajuurisia, mutta vartettujakin löytyy, muun muassa Austin-lajikkeita.

Kustavilaista tyyliä edustavassa Wohlsin kartanossa meidät otti vastaan Suomen Ruususeuran sihteeri, Margareta Hägg. Hän kertoi päärakennuksen takana sijaitsevasta rosariosta ja sen historiallisista ja pohjoismaisista ruusuista.

Helsingissä Meilahden ruusutarhassa meitä opasti vuonna 1991 perustetun rosarion nyt jo eläkepäiviä viettävä johtaja Satu Tegel.

Rosario on järjestetty perinteiseen tapaan sijoittaa ruusut selkeästi ja pedagogisesti ryhmien mukaisiin istutuksiin. Nimilaput on kiinnitetty graniittisiin reunakiviin – riski niiden häviämisestä on olematon. Valitettavasti emme päässeet nauttimaan spinosissimoiden kukinnasta, se kun oli jo varhain alkaneen kesän vuoksi ohi. Tarhan parasta antia ulkomaiselle vieraille oli joka tapauksessa suomalaisten löytöruusujen ja perinneruusujen sekä tunnettujen jalostajien, Pirjo Raution, Matti Kangaspunnan ja Peter Joyn, aikaansaamien uutuuksien esittely.

Nämä kauniit ruusut ovat myös terveitä ja vahvoja ja viehättäviä kauniine lehtineen ja kasvutapoineen. Näiden ruusujen nimet ovat varmasti monille tuttuja, vaikkakaan kaikki eivät ehkä ole aiemmin päässeet niitä ihastelemaan, kun – merkillistä kyllä, näitä ei juurikaan kasvateta omassa maassamme. 'Loiste', 'Sävel', 'Sointu', 'Merveille', 'Lumo',

'Sävel'

förstås en damm med vippande gräs och en liten bro. Behöver jag tillägga att härligheten var svår att fånga på bild?

Urvalet är en intressant blandning av gamla välkända sorter och hiterosor. Inger beräknade att här växer cirka 300 rosor. Många rosor i trädgården är rugosahybrider av olika slag, sorter man sällan ser i svenska trädgårdar. Flera av dem har sitt ursprung i Baltikum eller är resultat av de lyckade försöken i Finland, vid bland annat Helsingfors universitet, med att ta fram friska och hårdiga rosor för nordiskt klimat. I denna kategori finns även några nyskapade gallicarosor och några nya fröplantor har prosaiska namn som HU 94093.

Rosorna som växer i trädgården är oftast rotäkta men det finns även en del ympade rosor som moderna exemplar från till exempel Austin.

I Wohls gård, en vacker grå träbyggnad i gustaviansk stil togs vi emot av Margareta Hägg, sekreterare i det Finska Rosensällskapet som berättade om tankarna bakom det rosarium som finns på baksidan av huvudbyggnaden. Vi befann oss nu i Helsingfors närhet och besökte stadens rosarium i stadsdelen Mejlans. Rosariet är en del av ett arboretum men har en egen solig placering och här växer en mängd rosor, alla på egen rot. Vår guide var den numera pensionerade chefen för samlingarna Satu Tegel och hon berättade om tankarna bakom och tillkomsten av rosen-trädgården som började anläggas 1991.

Upplägget är ett traditionellt rosarium där man skiljer på olika rosgrupper på ett pedagogiskt och tydligt sätt. Merparten av rosorna är buskrosor men här finns även klättrare. Namnlapparna är fästa i kantstenar av granit – ingen risk för stöld eller rundflyttning på pin kiv här inte. Det varma försommarvädret hade medfört att flera av de gamla rosornas blomning var över för i år. Tyvärr innebär det att vi inte kunde njuta av de många ovanliga spinosissimarosorna som finns i rosariet, flera av dem har ryskt ursprung. Rosariets mest unika avdelning för en utländsk besökare är dock de finska rosorna, dels finska hiterosor, rosor som funnits i landet sedan länge och dels nya rosor skapade av kända namn som Pirjo Rautio, Matti Kangaspunta och Peter Joy.

Här finns många skönheter att beundra och fotografera. Dessa rosor var dessutom, väldigt friska med vackert

Peter Joy.

'Auli' ja 'Pikkala' mainittakoon esimerkkeinä. Huippuhetkeksi vierailullemme muodostui paikalle saapuneen Peter Joy tapaaminen.

Kaikki olivat lähtöisin eräältä parkkipaikalta talteen otetusta löytöruususta, jota risteytettiin Thomson & Morganin toimittamilla erilaisilla siemenillä, kertoi Peter Joy - kuin tämän olisi voinut kuka hyvänsä aikaansaada. Olimme vaipua transsiin näitä ruusuja ihaillessamme. Aivan erityisen haltioituneita olimme kirsikanpunaisena kukkivaan 'Loisteeseen', jonka Peter Joy totesi syntyneen puolivahingossa ja jota epäonnistuneena luomuksena ei pitäisi lainkaan myydä. Pikkuhiljaa jätimme taaksemme

'Ilo' / Rosen 'Ilo' vars namn betyder glädje (joy).

bladverk och snyggt växtsätt. Flera av namnen känner ni säkert igen även om ni inte träffat på rosen i verkliga livet, för de flesta av dessa härdiga rosor förekommer – underligt nog – sparsamt i vårt land. 'Loiste', 'Sävel', 'Sointu', 'Merveille', 'Lumo', 'Auli', och 'Pikkala' är några av de rosor jag tänker på.

En extra höjdpunkt på besöket var att Peter Joy himself fanns på plats för att möta oss.

Hans framträdande var väldigt blygsamt, nästan lite förstrött berättade han att flera rosor stammade från en hitteros från en parkeringsplats korsad med olika fröer från Thomson & Morgan, ungefär att det kan väl vem som helst åstadkomma. Vi föll alla mer eller mindre i trans över flera av hans rosor men en av dem väckte ett extra begär, en vacker cerisetonad enkel ros som blommade vackert med friskt grönt bladverk och lång blomning, 'Loiste'. Den dissade Peter Joy iskallt, kallade den halvt misslyckad och tyckte inte den borde få säljas.

Idag vurmar han för övrigt mer för irisar. Så småningom lämnade vi denna välordnade anläggning som gav mycket att fundera över och styrde kosan norrut – mot Tammerfors, stad som blivit framröstad till Finlands populäraste stad – hur nu en sådan omröstning går till.

I Tammerfors ligger Hatanpää herrgård och här började vår dag. Även denna anläggning består av en kombination av arboretum och rosarium. Nu hade vi lämnat de mer

'Loiste'.

tämän erinomaisesti järjestetyn ja runsaasti pohdittavaa tarjonnan paikan ja suuntasimme matkamme kohti Tampereetta, Suomen suosituimmaksi ties minkä arvioinnin perusteella tituleerattua kaupunkia.

Hatanpään kartanovierailulla alkoi päivämme Tampereella. Eteläisen Suomen suosiolliset olosuhteet vaihtuivat vaativampiin, mikä kävi ilmi tämän arboretumin ja rosarion lajivalikoimasta. Näimme kuitenkin mielenkiintoisia ja erittäin terveitä Tantaurosuja ('Alabaster', 'Lavender Ice' och 'Capri'). Kummastelimme ruusujen matalaa kasvutapaa ja pohdimme, johtuisiko se kylmyydestä. Saimme kuuitenkin kuulla, että tarhalla taisteltiin vattukärsäkästä vastaan, minkä vuoksi hoitajat joutuivat aamuisin keräämään kasapäin pudonneita nappuja. Ruusut yksinkertaisesti eivät jaksaneet kasvaa korkeammiksi.

Toisella osastolla sen sijaan saimme jälleen kerran ihmetellä sitä, miten terveitä siellä kasvatetut Rugosajikkeet ja perinneruusut olivat. Pakollisten kylmyyteen ja lumipeitteeseen liittyvien kysymysten lisäksi haluttiin

gynnsamma odlingsbetingelserna i södra Finland och det märktes till viss del på urvalet rosor men ändå finns här flera intressanta Tantaurosor som var väldigt friska ('Alabaster', 'Lavender Ice' och 'Capri'). Alla rosor var väldigt låga och vi trodde först det berodde på klimatet, men så var inte fallet däremot hade Hatanpää stora problem med jordgubbsvivel. Varje morgon fick personalen plocka fallna knoppar. Rosorna hann helt enkelt inte växa till högre höjd. Avdelning nummer två består av gamla rosor och rugosahybrider planterade i en svag sluttning. Ännu en gång imponerades vi av hur friska och välmående alla rosor var. De obligatoriska frågorna om kyla och snö följdes ibland av frågor om rosorna besprutades, vilket absolut inte var fallet i någon av de trädgårdar vi besökte.

Vi for därefter vidare till Österbotten och den vackra staden Vasa och världsarvet Kvarken. Påföljande morgon tog bussen oss ut till den närliggande museibyn Stundars i kommunen Solf. I Stundars bor Michael Luther och hans familj. Att få kliva in i deras trädgård var något vi alla

'Lumo'. Kuva/Foto Inger Kullberg

tietää, ruiskutetaanko kasveja, mihin vastaus oli ehdoton ei kaikissa näkemissämme tarhoissa.

Matkamme päätteeksi suuntasimme kohti Pohjanmaata ja uusia vierailukohteita, Jokilaaksoa, Vaasaa ja Merenkurkun rannikkoa. Pitkän kierroksemme päätteeksi tulimme Solvaan ja Stundarsiin ja pääsimme hartaasti odotetulla vierailulla tutustumaan Michael Lutherin puutarhaan, josta hän kertoo persoonallisella tavalla paljon faktaa sisältyvässä kirjassaan *Rosornas klimatutmaning: en österbottnisk rosenträdgård*.

Vaelsimme kiemurtelevia polkuja ja ihailimme tarhan istutuksia ja sommitelmaa. Osapuillleen viiden sadan ruusun kokoelmaan mahtuu niin tunnettuja klassikoita kuin kauniita löytöruusuja, suomalaisia luomuksia sekä kuvankauuniita kurturuusuhybridejä. Michael on kuitenkin laittanut itsensä likoon istuttamalla myös arkoja lajikkeita ja nähnyt paljon vaivaa näiden eteen. Monet ruusuista ovat omajuurisia, mutta joukossa on luonnollisesti myös vartettuja.

Yrittäessäni tiivistää vaikutelmiani, en voi olla miettimättä, millaisia eroavuuksia on ruusuihin liittyvissä näkemyksissä maidemme välillä. Suomalaisilla on näkymä itään, he toimivat omine ehtoineen ja olosuhteineen ja saavat aikasiksi jotakin ainutlaatuista ja ihailtavaa. Suotuisemmista olosuhteista tullessiin vieraisiin teki vaikutuksen

reskamrater sett fram emot. Michael har på ett personligt (och faktaspäckat) sätt beskrivit sin trädgård i boken *Rosornas klimatutmaning: en österbottnisk rosenträdgård*.

På vindlande gångar vandrade vi runt i denna lustgård, beundrade kompositionen och samplanteringarna. Av de cirka 500 rosorna är många rosklassiker från skilda grupper, vackra fyndrosor, finska nya skapelser och bildsköna rugosahybrider men Michael har också lagt sig vinn om att försöka sig på lite känsligare sorter och är beredd att lägga lite extra möda på dessa. Många rosor är rotäktade men här finns förstås också ympade exemplar.

Om jag nu ska försöka summera mina intryck från denna fina vecka bland rosenträdgårdar i Finland så kan jag inte släppa tanken på skillnaderna i synen på rosor mellan våra två länder. Finländarna blickar österut, gräver där man står och gör något bra och beundransvärt av sina unika och tuffa förhållanden. Besökarna från gynnsammare betingelser var tagna av hur magnifika och friska rosor som kunde växa så här långt norrut och kunskaperna och skickligheten hos trädgårdsfolket i Finland.

Vi svenskar har inte riktigt nått dit ännu. Vi vurmar för det brittiska och kontinentala i högre grad. Det är också symptomatiskt att vi inte har någon egen rosproduktion av rang. Varför finns det så få inhemska rosor i vårt land?

Kirjottu ruusu Stundarsista Broderi från Stundars. / Broderi från Stundars.

Andreas Meier-Dinkel Michael Lutherille Kasselistä Wilhelmshöhen rosariosta tuodun lahjan kiitokseksi. / Michael Luther avtackas av Andreas Meier-Dinkel med en gåva från rosariet i Kassel, Wilhelmshöhe.

se, miten hurmaavia ja terveitä ruusuja kasvaa näinkin pohjoisessa ja miten taitavia puutarhahihmisiä täällä on.

Ruotsissa emme ole yltäneet aivan samaan. Brittiläiset ja mannermaiset vaikutteet lyövät meillä läpi. Oireena tästä meillä ei ole merkittävässä mitassa omaa ruusutuotantoa. Miksi maassamme on niin vähän kotimaisia ruusuja?

Mietin myös sitä, miten paljon meillä ruusuharrastajilla on yhteistä erilaisista lähtökohdista ja olosuhteista riippumatta, miten me kaikki taistelemme saadaksemme rakkaat taimemme viihtymään, olipa niiden uhkana sitten oposumit kuten Australiassa tai kuivuus kuten Etelä-Afrikassa. Kuten mainio kuljettajamme Christian totesi hyvästellesämme: *"Kun olin lähdössä tälle reissulle, ajattelin että herranjestas, viikko ruusunörttien seurassa tulee olemaan aikamoista, mutta olettekin olleet iloinen, ystävällinen ja mukava ryhmä – paras ikinä, kiitos siitä."*

Seuraava kansainvälinen ruusutapahtuma on Fukuyamassa Japanissa toukokuussa 2025, mistä voi lukea lisää 25fukuyama.jp -sivuilla.

***POM** - Ruotsin kansallinen ohjelma viljelykasvien ja niiden luonnonvaraisten sukulaisten suojelemiseksi ja hyödyntämiseksi.

En annan känsla som dröjer sig kvar är hur mycket vi rosvänner har gemensamt. Vi må komma från helt skilda odlingsbetingelser och tackla helt olika problem (läs oposumar som äter plantor i Australien eller ihärdig torka i Sydafrika) men vi kämpar alla på med att få våra kära plantor att trivas. Som vår unge och eminente chaufför Christian formulerade det när vi avtackade honom för hans föredömliga körning och handhavande av oss virrpannor. *"När jag skulle ut på denna resa tänkte jag 'herregud en vecka med en massa rosnördar – det kommer att bli tufft' men ni har varit en sådan trevlig, vänlig och glad grupp – den bästa av erfarenheter, stort tack"*.

Nästa internationella rosbegevenhet äger rum i Japan, Fukuyama i maj 2025. På sidan 25fukuyama.jp kan du läsa mer.

***Programmet för odlad mångfald, POM** är Sveriges nationella insats för att långsiktigt bevara och nyttja våra kulturväxter och deras vilda släktingar.

Spinosissiman kiulukoita. / Kuva/Foto Michael Luther

Opettavainen ruusuretki Suomeen

En lärorik rosresa till Finland

MARTIN STOTT *THE STORYTELLER GARDEN* teksti ja kuvat/text och foto — EIIJA TEMMES suomennos/till finska

MICHAEL LUTHER käännös englannista/översättning från engelska

Elävimmässä muistikuvassani edelliseltä Suomen matkaltani yli kahdenkymmenen vuoden takaa seisoin Rovaniemellä alastomana saunassa keskellä vimmaisaa koivuvastoilla vihtomista ja haastattelin jotakuta BBC:lle.

Olin saanut tehäkseni ohjelman (onneksi radiolle eikä TV:lle) siitä, miten suomalaiset pärjäävät pitkinä, pimeinä talviöinä. Tähän vuoteen asti en ollut koskaan käynyt vierailulla yhtä hämmentävän pitkien kesäpäivien aikaan.

”Kasvatetaanko ruusuja niinkin pohjoisessa kuin Suomessa”, kyselivät ystäväni epäuskoisina, kun kuulivat aikeistani osallistua the World Federation of Rose Societyn konferenssiin Ruotsissa ja Ruususeuran ihanaan pre-touriin Suomessa. Kaksikymmentä vuotta aiemmin olisin voinut tehdä saman kysymyksen vastansivallusten välissä höyryävässä saunassa.

Olen siis vajavaisesti varustautunut kirjoittamaan auktoriteettina Suomen ruusuista. Kaikesta huolimatta suhtaudun myönteisesti kirjoittamiseen. Esitän tässä vain

Det mest levande minnet från mitt senaste besök i Finland är från 20 år tillbaka då jag stod naken i en bastu i Rovaniemi och intervjuade någon för BBC medan vi piskade oss med björklövskvastar.

Jag hade fått i uppdrag att göra ett program (lyckligtvis för radio, inte TV) om hur finnarna klarar av de långa mörka vinternätterna. Fram till i år hade jag aldrig gjort ett besök under de lika förvirrande långa sommardagarna.

”Kan man odla rosor så långt i norr som i Finland?” brukade vänner fråga med tvivel i rösten, då de hörde att jag skulle delta i World Federation of Rose Societies konferens i Sverige och delta i Finska Rosensällskapets underbara pre-tour. För tjugo år sedan, mellan svidande slag in den där ångande bastun, kunde jag ha ställt samma fråga.

Jag är alltså illa rustad att skriva med auktoritet om rosor i Finland. Men jag är väl ägnad att skriva om min egen okunskap. Därför, kommer här bara några plock bland de saker jag (och förhoppningsvis några till) lärde mig på

'Jens Munk' ja 'Henry Hudson' – jalostaja Felicitas Svejda. / 'Jens Munk' och 'Henry Hudson' – i Explorer serien, förädlade av Felicitas Svejda. Kuva/Foto Martin Stott, the Storyteller Garden

'Henry Hudson'

muutaman poiminnan (tai ehkä toivottavasti useamman-kin) asioista, joita opin matkalla. Muutaman ruusun kuva täydentäköön löytöretkikuvaustani.

Piikkejä ja kiulukoita

*"Ken ei siedä piikkejä
ei voi himoita ruusuja"*

– Anne Brontë (1820–1849), *"The Narrow Way,"*

Sananparsia ruusista ja piikeistä löytyy tusinoittain eri maista. "Rakkaus näkee ruusut ilman piikkejä." sanoo saksalainen sananlasku. "Puutarhuri, joka rakastaa ruusuja, on tuhannen piikin orja", varottavat turkkilaiset. Ja, "ruusulla on piikkejä vain hänelle, joka haluaa sen poimia", lausuvat kiinalaiset.

Matkalla kohtasimme monta piikikästä ruusua. Piikit ovat luonnon antama suojakeino ruusuille puolustautua niitä pureskelevilta eläimiltä, mutta ne ilmentävät kenties myös talvenkestävyyttä. Aloitimme matkamme Turun yliopiston kasvitieteelliseltä museolta, hemiboreaalisen kasvillisuusvyöhykkeen ulkorajalta. Tätä pohjoisemmalta vyöhykkeeltä on löydetty vain kahden laajasti levinneen villiruusun kantaa, siperialaista *R. majalis* (= *R. Cinnamomea*), Metsäruusua ja *R. acicularista*, Karjalanruusua, joka kasvaa pohjoisessa Lappia myöten ja tunnetaan myös "piikkisenä villiruusuna – the prickly wildrose" ja "arktisenä ruusuna – Arctic rose."

Useimman näillä seuduilla viihtyvän piikikkään spinosissimaruusun kukinta jäi meiltä näkemättä, mutta näimme joitakin viehättäviä tummia kiulukoita Suomessa ja myöhemmin myös Ruotsissa. Suosikkini kuvattiin Ruotsin maatalousyliopiston Alnarpissa sijaitsevassa perinneruusujen kansallisessa geenipankissa.

Löytöretkeilijät puutarhassa

Oma antini Ruotsin konferenssille oli seuraavalla viikolla pidetty esitelmä naisista ruusujalostajina. Vieraillessamme suomalaisissa puutarhoissa osuimme matkallamme

resan. Jag har tagit hjälp av några vackra rosor för att illustrera upptäcktsresan.

Taggar och nypon

*"Den som inte vågar fatta törnen,
skall aldrig längta efter rosen"*

– Anne Brontë (1820–1849), *"The Narrow Way,"*

Dussintals länder har ordspråk om rosor och törnen. "Kärleken ser rosor utan törnen" säger ett romantisk tyskt ordspråk. "Trädgårdsodlaren som älskar rosor är slav under tusen taggar" varnar turkarna. Och, "rosen har taggar bara för de som vill samla dem" replikerar kineserna.

Under resan stötte vi på många taggiga rosor. Taggarna är naturens sätt att skydda rosen från mumsande rovdjur, men kanske de också är ett tecken på en potentiell vinterhärdighet. Vi började vår resa i Åbo universitets botaniska trädgård vid den nordliga gränsen för den tempererade zonen. Härifrån norrut finns den boreala zonen i vilken det bara finns två vilda rosor med ett stort utbredningsområde – den sibiriska *R. majalis* (= *R. Cinnamomea*) och *R. acicularis*. *R. acicularis* växer så långt norrut som i Lappland och är också känd som "den vilda törnrosen" eller "den arktiska rosen."

Vi missade blomningen hos de flesta taggiga spinosissimarosorna, som trivs i de här områdena, men vi såg en del vackra mörka nypon i Finland och senare i Sverige. På bilden är en favorit, fotograferad i den Nationella Genbanken för kulturarvsrosor vid Svenska Lantbruksuniversitetet i Alnarp.

Upptäckare i trädgården

Mitt bidrag till konferensen i Sverige följande vecka var ett föredrag om kvinnor som rosförädlare. Under vår tur i finska trädgårdar stötte vi upprepade gånger på "Explorer"-rosor som förädlats av Felicitas Svejda. Felicitas föddes i Wien 1920. Hon disputerade där inom jordbruksvetenskap 1947.

Efter en period i Sverige, där hon arbetade på Svenska Utsädesföretagens Förenings växtförädlingsanstalt, emigrerade hon till Kanada för att arbeta på den statliga

'Auli' och 'Merveille' – jalostaja Pirjo Rautio. 'Ritausma', jalostaja Dzidra Rieksta. / 'Auli' och 'Merveille' – förädlade av Pirjo Rautio. 'Ritausma', förädlad av Dzidra Rieksta. Kuva/Foto Martin Stott, the Storyteller Garden

toistuvasti näkemään Felicitas Svejdan jalostaman ”Explorin.” Felicitas syntyi Wienissä vuonna 1920. Hän väitteli siellä maataloustieteestä 1947.

Työskenneltään Ruotsissa viljelykasvien jalostukseen erikoistuneessa laitoksessa (Svenska Utsädesföretagens växtförädlingsanstalt) hän muutti siirtolaisena Kanadaan Central Experimental Farmin palvelukseen. Koska Kanadassa viljantuotanto on merkittävässä asemassa, hän halusi nimen omaan tälle alalle. Tehtävää pidettiin kuitenkin liian tärkeänä annettavaksi ”vain” naisen hoidettavaksi. Hänelle tarjottiin sen sijaan työtä ”koristekasvien” parissa. Ruusut voittivat, viljat jäivät tappiolle.

Hän tarttui ruusujalostuksen haasteisiin puhtaasti tieteellisestä perspektiivistä ja valitsi aluksi ilmeisen eikaupallisen, toisten mielestä ”ikävän” (ja piikkisen) rugosaruusun jalostusohjelmaansa. Häntä arvosteltiin tästä, mutta rugosaruusut ovat kestäviä luonoltaan. Niiden on oltava.

Felicitas oli ponteva ruusumuori. Ei lannoitusta, ei torjunta-aineita, ei talvisuojausta ruusupienokaisille! Hän testasi ruusujaan äärimmäisissä olosuhteissa.

Tuloksena oli 25 eri lajiketta – ruusuja, jotka sietävät -30 pakkasasteen kylmyyttä ja jopa tätäkin alhaisempia lukemia. Ruusujalostajien joukossa häntä kutsutaan seikkailijaksi kuten löytöretkeilijöitäkin, joiden mukaan hänen ruusunsa on nimetty.

Tapaaminen eräiden ruusukuningattarien kanssa

Esitelmässäni korostan naisten huomiotta jäänyttä roolia ruusujalostajina. Oli hienoa löytää viime minuuteilla muutama ruusukuningatar lisää liitettäväksi joukkoon.

Pirjo Rautio (1942–2018) ei ole monellekaan tämän lehden lukijalle tuntematon. Mutta minulle, kuten monelle muullekin matkalaiselle, hänen ruusunsa olivat uusia. Pirjo aikaansai joitakin ällistyttäviä luomuksia. 'Merveille' oli suosikki. Siitä tuli huippuhaltu, kun se esiteltiin vuonna 2008. Michaelin mukaan se ei ole yhtä kestävä kuin jotkin muut. Mutta se on ruusu, joka saattaisi päästä suosioon Isossa-Britanniassa.

Kuulimme paljon maailmanlaajuisesta lämpenemisestä, mutta mikäli Golf-virta häiriintyy, saattaa ilmasto

'Merveille'

Central Experimental Farm. Då Kanada är ett viktigt land i produktionen av spannmål ville hon arbeta med det. Men det verkade vara ett alltför viktigt arbete för 'bara' en kvinna. Hon erbjöds en tjänst inom avdelningen för 'prydnadsväxter'. Spannmålens förlust blev rosornas vinst.

Hon tog sig an utmaningen i rosförädlingen från ett strikt vetenskapligt perspektiv och introducerade den uppenbart icke-kommersiella, en del skulle säga ”tråkiga” (och garanterat taggiga), rugosarosen i sitt förädlingsprogram. Hon fick kritik, men rugosarosor är härdiga själar. Och det måste de vara.

Felicitas var en tuff rosmamma. Ingen gödsel, inga bekämpningsmedel, inget vinterskydd för rosbebisarna! Hon testade sina rosor i extrema klimat.

Resultatet blev 25 olika sorter - rosor som kan överleva temperaturer ner till -30grader och kallare. I rosförädlarterminologi är hon en äventyrare, liksom upptäckarna som gett namn åt hennes rosor.

Möte med några rosdrottningar

Mitt föredrag belyste hur kvinnornas roll ofta har glömts bort i roshistorien. Så det var fantastiskt att upptäcka ytterligare några rosdrottningar att ta med i sista minuten.

Pirjo Rautio (1942–2018) är inte obekant för många som läser den här tidningen. Men för mig, och många fler på resan, var hennes rosor nya. Pirjo introducerade några häpnadsväckande rosor. 'Merveille' var en favorit. Den blev otroligt populär när den kom ut 2008. Enligt Michael är den inte fullt så härdig som vissa andra. Men det är en ros som kan bli mycket bra i Storbritannien.

Vi hör mycket om global uppvärmning, men om Golfströmmen störs kan temperaturen i Storbritannien bli betydligt svalare. Plötsligt kan era härdiga finska rosor bli en värdefull resurs för oss.

'Ritausma'

Iso-Britanniassa viiletä merkittävästi. Äkkiä suomalaiset kestävät ruusut saattavatkin olla arvokas varanto meille.

Itä siinä kuin pohjoisenkin

Toinen löytö oli oivaltaa, kuinka paljon Suomen ruusupe- rintöön on tullut vaikutteita itäisestä Euroopasta – Isossa- Britanniassa ajatellaan Suomea pohjoisena ja unohdetaan liian helposti Venäjän läheisyys idässä ja kuinka tämä on muokannut maanne historiaa.

Latvialainen 'Ritausma' vangitsi katseet. Sen jalosti Dzidra Rieksta (1928–2020) – toinen suuri naispuolinen ja- lostaja. Dzidra valmistui seitsenvuotisista opinnoista Latvi- an Maatalousakatemiasta vuonna 1951 ja alkoi työskennellä Riian kasvitieteellisessä puutarhassa vuonna 1956. Puutarha avautui samana vuonna saatuaan tuhat ruusulajiketta tin- netuilta saksalaisilta taimitarhoilta. 'Ritausma' luotiin 1963. Kymmenen vuotta myöhemmin hänestä tuli Salaspilsissä sijaitsevan Latvian kansallisen kasvitieteellisen puutarhan koristekasviosaston tieteellinen johtaja. Seuraavien 40 vuo- den aikana hän jalosti kestäviä pensasruusuja – HelpMe- Find Roses -hakukone kirjaa 25 lajiketta hänen nimiinsä.

Kukoistava ystävyys

WFRS-matkan onnistumisen mittana ei ole ainoastaan se, mitä olet oppinut, vaan millaisia ystävyysuhteita olet matkalla solminut – niin ruusujen kuin ihmistenkin kans- sa. Olen varma, että jotkut näistä ruusuista ovat sinunkin ystäviäsi. Kiitos ystävät niiden jakamisesta.

Martin Stott

Martin Stott on palkittu journalisti. Hän on kirjoittanut moniin brittilehtiin ja raportoinut 21 maasta BBC:n World Servicessä ja Radio 4:ssä. Blogissa 'The Storyteller garden history' yhdistyvät hänen intohimonsa kertomiseen, puu- tarhatöihin ja historiaan.

Öst lika väl som norr

En annan upptäckt var hur mycket Finlands rosarv har påverkats av östra Europa - i Storbritanniens tänker vi på Finland som norr och glömmar lätt er närhet till Ryssland i öst och hur det har format ert lands historia.

Den lettiska rosen 'Ritausma' drog blickarna till sig. Den förädlades av Dzidra A. Rieksta (1927–2020) - en annan stor kvinnlig rosförädlare. Dzidra utexaminerades efter en sjuårig utbildning i lantbruk vid Lettlands lantbruksa- kademi 1951. Hon började 1956 arbeta vid den botaniska trädgården i Riga. Trädgården hade öppnat det året, med ett bidrag på 1000 rossorter från kända plantskolor i Tysk- land. 'Ritausma' skapades 1963. Tio år senare blev Rieksta vetenskaplig ledare för avdelningen för prydnadsväxter vid Lettlands Nationella Botaniska Trädgård i Salaspils. Under ca 40 år som följde förädlade hon härdiga buskrosor - Help Me Find Roses tillskriver henne 25 olika sorter.

Blomstrande vänskap

Kännetecknet för en bra WFRS-resa är inte bara det du lär dig, utan kvaliteten på vänner du får på resan - människor och rosor. Jag är säker på att några av de här rosorna också är dina vänner. Tack vänner, för att ni delar med er av dem.

Martin Stott

Martin Stott är en prisbelönad journalist som har skrivit för många brittiska tidningar och rapporterat från 21 länder för BBC World Service och Radio 4. Bloggen 'The Storyteller garden history' kombinerar hans passion för berättande, trädgårdsarbete och historia.

Michael Lutherin puutarhassa. / I Michael Luthers trädgård. Kuva/Foto Michael Luther

Ruusumatka Suomeen Rosenresa till Finland

SUE & BOB BALLINGER teksti ja kuvat/text och foto — MICHAEL LUTHER käännös ruotsiksi/översättning till svenska — EIJA TEMMES suomennos/till finska

Sue ja Bob Ballinger australialaisesta Sydneyn Heritage Roses -ryhmästä halusivat osallistuna WFRS:n kongressiin Ruotsin Kalmarissa voidakseen vertailla pohjoismaisia ruusutarhoja muualla aiemmin nähemiinsä. Tässä artikkelissa he kertovat kokemuksistaan Suomeen suuntautuneella pretourilla.

Pretour Suomeen alkoi upealla iltaristeilyllä Tukholmasta läpi saariston. Saimme aluksi kannella ja myöhemmin hytissämme seurata, kun aurinko laski läheisten saarten taa ja nousi jälleen viisi tuntia myöhemmin lähestyessämme Turku. Väsymyksestä huolimatta halusimme ehdottomasti kokea tämän näytöksen. Meitä oli 40 matkalaista kymmenestä eri maasta, viisi meistä australialaisia.

Matkaoppaamme, Suomen Ruususeuranpuheenjohtaja Michael Luther, kertoi, että kesä tuli varhain poikkeuksellisen kovan ja runsaslumisen talven jälkeen. Talvi oli ollut sangen haasteellinen kasveille ja aivan erityisesti ruusuille. Hän kertoi monen vähemmän kestäväen ruusun kuolleen ja usean kestävänsä vahingoittuneen. Useimmat suomalaiset ruusut ovat kehittyneet talvenkestäviksi luonnon valinnan ansiosta. Ne selvisivät tästäkin talvesta. Ruusut kukkivat epätavallisen aikaisin tänä vuonna, varhaisimmat jo kesäkuun alussa. Pretour Suomeen ajoittui 25.6. ja 1.7. välille.

Sue och Bob Ballinger från Sydney Group Heritage Roses i Australien ville gärna delta i WFRS regionala konferens om nordiska rosor i Kalmar i Sverige och jämföra nordiska trädgårdar med dem de hade upplevt tidigare.

Pre-touren till Finland började i Stockholm med en underbar kvällskryssning genom skärgården, där vi, först på däck och sedan i vår hytt, kunde se solen gå ner bakom otaliga holmar helt nära och sedan se soluppgången ca 5 timmar senare när vi närmade oss Åbo. Också om vi var mycket trötta vill vi absolut se den fantastiska utsikten. Vi var 40 personer på resan, från 10 länder. Fem var från Australien.

Vår reseledare, Michael Luther, ordförande i Finska Rosensällskapet, berättade att sommaren kommit tidigt i år efter en extremt hård vinter med ett tjockt snötäcke. Vintern hade varit en tuff utmaning för växterna och speciellt för rosorna. Han berättade att många rosor, som inte var så härdiga, hade dött och också härdigare rosor hade fått skador. De flesta finska rosorna har utvecklat en god vinterhärdighet under många år av naturligt urval. De hade överlevt också den här vintern. Rosorna blommade ovanligt tidigt i år med början tidigt i juni. Vår pre-tour i Finland varade från 25 juni till första juli.

Turun kasvitieteellisen puutarhan hyötykasvitarha. / I nyttoträdgården i botaniska trädgården i Åbo.

Maskun rosario. / Rosariet i Masku.

'Splendens', Gallica-ryhmä/-gruppen.

Turun kasvitieteellisen puutarhan ruusutarhassa. / I rosträdgården i botaniska trädgården i Åbo.

1. päivä

Vaihdettuamme kulkuneuvoa saavuimme lyhyen ja ylellisen bussimatkan jälkeen Turun yliopiston kasvitieteellisen puutarhaan. Puutarhan johtaja toivotti meidät tervetulleiksi ja piti pienen avajaisitelmän suomalaisesta kasvilisuudesta ja havupuuvaltaisella vyöhykkeellä vallitsevista kasvatusolosuhteista. Alue rajoittuu pohjoisessa Turkuun, joka kuuluu lämpimämpään tammivyöhykkeeseen. Meille kerrottiin, että aikanaan tarvittiin peräti kaksi tuhatta tammea yhden laivan rakennustarpeiksi ja että nyt tammia uhkaa lehtiä syövä hyönteinen, jonka torjumiseksi toivotaan löytyvän luontainen vihollinen.

Meidät jaettiin kahteen ryhmään ja opastettiin kierokselle laajaan puutarhaan. Matkalla ruusuistutuksille ohitimme suuren kesäkukkien ja hyötykasvien koealan. Erityisen vaikutuksen meihin teki köynnösrakennelmat, jollaisia emme ole nähneet lukuisilla aiemmilla puutarhavierailuillamme.

Ihastusta herätti upealla tavalla laadittu Gallica-alue suorine riveineen ja selkeine, joskin suomenkielisin, nimikyltteineen.

Seuraava paikka olikin sitten täysin toisenlainen Maskun rosario, kumpuilevassa maastossa sijaitseva, taustametsineen, hiekkapolkuineen ja ruohikkoineen luonnonläheinen alue, jonka kauniisti esiinpannuista viidestä sadasta ruusupensaasta puolet on suomalaisia löytöruusuja.

DAG 1

När vi anträt vår lyxiga buss kom vi efter en kort färd till Åbo universitets botaniska trädgård. Direktören för trädgården hälsade välkommen och höll en inledning där han berättade om den finska floran och odlingsförhållanden i den boreala zonen. Den börjar strax norr om Åbo, som ännu hör till den tempererade zonen. Vi blev informerade om att det förr i tiden behövdes 2000 ekar för att bygga ett skepp. Nu äter en insekt upp ekarnas blad, men man hoppas hitta en naturlig fiende som kan ta kål på den.

Vi delades i två grupper för guidning i den omfattande trädgården. På väg till området för rosor passerade vi ett stort område för prydnadsblommor och grönsaker. Vi blev särskilt imponerade av ställningarna för klättrande växter, som vi inte hade sett förut under många år med trädgårdsbesök.

Det imponerande området med Gallica-rosor planterade i rader, med väl synliga detaljerade skyltar, var en glädje, också om texten var på finska.

Därefter besökte vi ett helt annorlunda ställe, Masku Rosarium, ett område med 500 rosbuskar, beläget på en naturlig kulle, omgiven av träd, med grusgångar och gräsområden. Där finns ca 250 fyndrosor från olika delar av Finland bevarade på ett vackert sätt.

'Nuits de Young', Masku.

Matkalaisia Björkelundissa. / Resenärer i Björkelund.

Björkelundin ruusurinne. / Rosslutningen i Björkelund.

2. päivä

Päivän aluksi vierailimme Porkkalassa, Björkelundissa. Inger ja Bo-Eric, intohimoiset ruusunkasvattajat, ovat kahdenkymmenen vuoden aikana luoneet ruusutarhan. Talon edessä on pääasiassa teehybridejä ja moderneja pensasruusuja, tunnistimme sieltä monta David Austin -ruusua, jotka kasvoivat osapuilleen yhtä kookkaina ja voimakkaina kuin Sydneyssä. Talon takana maa viettää kohti merta, joka siintää jonkin matkan päässä rajautuen tonttiin. Alueen tasaisemmalla keskiosalla kasvaa laajalti löytöruusuja ja vanhanajan ruusuja. Monet ruusuista on istutettu pionien, sormustinkukkien, kärhöjen ja muiden perennojen seuraan viehättäviksi ryhmiksi.

Lounastimme Wohlsin kartanossa. Erilaisten tilaisuuksien tapahtumapaikkana tunnetun kartanon puutarha on viehättävä rantaan viettävien polkuineen ja hääparien kuvaamiseen soveltuvine holvikaarineen. Alueelta löytyy myös ”Pohjoismaiset ruusut” -rosario, johon kyseisten maiden ruususeurat ovat valinneet ruusuja kaikista Pohjoismaista, sekä jalostettuja että löytöruusuja.

Seuraava kohteemme oli Meilahden rosario ja sen kestävien ruusujen kokoelma. Oli todellinen nautinto nähdä tämä hyvin suunniteltu kokoelma. Tapasimme siellä suomalaisiin olosuhteisiin sopeutuneiden kestävien ruusujen jalostajana tunnetun Peter Joyn.

3. päivä

Vierailu Hatanpään arboretumissa oli hyvin mielenkiintoinen kaltaiselleni kaikkien kasvien, ei siis ainoastaan

DAG 2

Dagen började med ett besök till den privata trädgården Björkelund i Porkkala. Ägarna, Inger och hennes man Bo-Eric har en passion för rosor, som de planterat i trädgården. Framför huset finns huvudsakligen tehybrider och moderna buskrosor, vi kände igen flera av David Austins rosor som är ungefär lika stora och kraftiga i Sydney. Bakom huset sluttade marken ner mot havsnivå och på avstånd syntes havet, angränsande till deras område. I mitten på en planare del fanns ett stort område med fyndrosor och gammaldags rosor. De många rosorna i trädgården var vackert samplanterade med friska, blommande perenner, som pioner, fingerborgsblomma och klematis. Det var en fröjd för ögat.

Vi fick lunch på Wohls Gård, ett evenemangsställe med en härlig omfattande trädgård. En bred trädgårdsgång leder ner till sjön där det fanns en valvbåge, som bröllopspar brukar använda som inramning vid fotografering. Inhägnat finns också Wohls Nordiska Rosarium med en samling av 10 rosor från vart och ett av de nordiska länderna Danmark, Island, Norge, Sverige och Finland och som valts av respektive rosensällskap. Det inkluderade både förädlade rosor och fyndrosor.

Vårt nästa besöksmål var Mejlans Rosarium, med tyngdpunkt på härdiga finska rosor. Det var en njutning att se en så välplanerad samling av härdiga rosor. Här träffade vi Peter Joy, en rosförädlare som specialiserat sig på härdiga rosor som är lämpliga för finska förhållanden.

Wohlsin puutarha. / Wohls trädgård.

Peter Joy Meilahden tarhassa. / Peter Joy, längst till vänster, i Mejlans rosarium.

Inger Kullberg ja Michael Luther esittelevät Björkelundin puutarhaa. / Inger Kullberg och Michael Luther presenterar Björkelunds trädgård.

'Königin von Dänemark'.

'Rosa Mundi', Gallica-ryhmä/-gruppen.

ruusujen, ystävälle. Ottamani kuva kukkivista bouganvilleoista, jotka sijoitan mielessäni kuumaan ilmastoon ja niiden vastakohtana varjossa viihtyvistä begonioista on melko ainutlaatuinen.

Arboretumin laajalla, kumpuilevalla alueella oli tietysti monia ruusuistutuksia – niin kestäviä pensasruusuja kuin sinnitteleviä moderneja ruusuja sekä tyylillisesti monenkirjavia istutuksia vesielementtien ympärillä.

Vielä on mainittava Tampereen tuomiokirkko ja vai-kuttavat freskot ja maalaukset yli sadan vuoden takaa. Katon holvit on koristettu tyylitellyin ruusuin ja piikein.

DAG 3

Som en älskare av alla växter, inte bara rosor, var vårt besök i Hataanpää arboretum mycket intressant och bilden av mig med en blommande uppstammad bougainvillea från ett varmt klimat, med begonior i dess skugga som kontrast, verkade rätt unik. Arboretet är ett omfattande böljande område, självklart med många rosträdgårdar – både härdiga buskrosor och nästan kämpande moderna rosor. Många varierande trädgårdsstilar runt vattenområden kompletterar helheten.

Hatanpään arboretumin bougainvilleat. / Bougainvilleor i Hatanpää arboretum.

Lehterien etuosaa kiertää yli 50-metrinen köynnös, jota kannattelee kaksitoista nuorta alastonta poikaa, kukin heistä edustamassa erilaisia yksilöllisiä tapoja, joilla elämän taakat kannetaan.

Visuvedellä vierailimme Leppäkoskien yksityispuutarhassa Koittolassa. Soma niittymäinen piha katutasossa talon etupuolessa poikkesi täysin puutalon ja sen takana terrassimaisesti kohti rantaa laskeutuvan ja tiiviisti ruusujen, pensaiden, perennojen ja kesäkukkien täyttämän puutarhan tyylistä. Ihailtuaan aikansa viehättävää puutarhaa osa joukosta meni saunaan, joka oli lämmitetty meitä varten, ja lopuksi järveen uimaan. Saunan kattoa peitti kasvillisuus – vastaavanlaisia olimme nähneet jo aiemminkin Suomessa. Omistajat olivat hyvin vieraanvaraisia ja toivottivat meidät tervetulleiksi myös sisätiloihin.

4. päivä

Jokilaakson matkailupuutarhassa katseemme vangitsivat surukuuset riippaoksineen. Kun myös hyvinsuunniteltu hyötykasvien esittelypuutarha.

Merenkurkun maailmanperintökohteessa saimme valita kahden kulkureitin välillä. Ne olivat lyhyempi, 700 metrin mittainen polku näköalatornille, josta avautuu näkymä ympäröivään maastoon tai pitempi, kolmen kilometrin maastolenkki. Moreeniharjujen ja niiden välisten laaksojen yli kulkiessaan saa selkeän kuvan viimeisen jääkauden vaikutuksesta maisemaan ja maastoon, jossa kohoaminen jatkuu noin senttimetrin vuosivauhtia.

5. päivä

Viimeinen päivämme Suomessa alkoi vierailulla laajassa ja hyvinhoidetussa Stundarsin kotiseutumuseossa, ensimmäisessä laatuaan maassamme. Oppaamme, nuori tyttö, kertoi hyvin informatiivisesti ja viihdyttävästi elämästä Suomessa menneinä aikoina.

Viimeinen pysähdyspaikka Suomen matkallamme oli vierailu todellisen ruusunkasvattajan ja matkaoppaamme, Michael Lutherin, puutarhassa. Nautimme aamuteetä ja kotitekoista raparperimehua sekä jäätelöä lakkahillon kera samalla, kun Michael kertoi talonsa vaiheista. Se on kuljettu muualta ja pystytetty paikallaan.

Hän selosti myös, kuinka oli perustanut alunperin suhteellisen pienen puutarhansa, ja laajentanut sen

Koittola.

Vi vill också nämna vårt besök i Tammerfors domkyrka, imponerande utsmyckad med fresker och målningar med trädgårdsmotiv för över 100 år sedan. Valvbågarna i taket är dekorerade med mängder av stiliserade rosor och taggar. Längs läktarfasaderna på tre sidor finns en 50 meter lång girland med rosor som bärs upp av 12 unga pojkar. Var och en bär sin del av girlanden på sitt eget sätt för att visualisera hur individuellt vi bär våra bördor i livet.

I Visuvesi besökte vi Leppäkoskis privata trädgård Koittola. En vacker trädgård i ängsstil framför huset i nivå med vägen intill står i kontrast till det traditionella huset i trä och trädgården bakom huset som var terrasserad och tätt planterad med rosor, buskar, perenner, annueller och grönsaker i sluttningen ner mot sjön. Efter att ha beundrat den härliga trädgården gick en del av oss i bastun, som värmts för oss, och tog därefter en svalkande simtur i sjön. Taket på bastun är planterat med gräs som vi noterat redan tidigare på flera hus i Finland. Ägarna var mycket välkomnande och bjöd in oss att också se huset inifrån.

DAG 4

I Älvdalens Turismträdgård fångade sorggranarna med sina hängande grenar vår uppmärksamhet. Likaså den välplanerade visningsträdgården för nyttoväxter.

I Kvarkens världsarv kunde vi välja mellan två möjliga vandringsrutter; en kort på ca 700 meter till ett utsiktstorn för att se landskapet, eller en längre på 3 kilometer genom terrängen. Att vandra över moränåsarna och dalarna där emellan, visade tydligt följderna av den senaste istidens aktiviteter, och arvet efter den i landskapet och i terrängen, som fortsätter att stiga ca 1 cm varje år.

DAG 5

Vår sista dag i Finland började med ett besök till det omfattande och välskötta Stundars hembygdsmuseum, det största friluftsmuseet i Finland. Vår guide, en ung flicka, berättade mycket informativt och underhållande om livet i Finland förr i tiden.

Sista anhalten på vår Finlands resa var vårt besök i Michael Luthers trädgård, en sann rosvän och vår guide på Finlandsresan. Som morgonte avnjöt vi hemgjord rabarbersaft och glass med hjortronsylt medan Michael berättade historien om sitt hem. Huset har flyttats och

Jokilaakson puutarha. / Älvdalens trädgård.

Rugosa 'KORSHOLM' Michaelin puutarhassa / i Michaels trädgård.

valikoimaa nykyiselleen, yli 500 ruusua käsittäväksi – näiden joukossa niin kestäviä kuin vähemmän kestäviä. Hänen keskeinen tavoitteensa on saada ne kasvamaan ja kukkimaan huolimatta epäedullisesta säästä kylmine talvineen. Hän myös paljasti, että oli saanut luvan laajentaa puutarhaansa kunnalle kuuluvalla viereiselle viheralueelle.

Meillä oli runsaasti aikaa tutkia tätä suurenmoista kukkivaa unelmapuutarhaa, ja nauttia sen istuksista, joissa sadat ruusut kasvoivat yhdessä monien muiden kasvien kanssa fantastisina ryhminä.

Michael ylläpitää Suomen Ruususeuran verkkosivustoa. Hän antoi muistoksi metkasta meille kullekin oman kappaleen kauniisti kuvitetusta kirjastaan *Rosornas klimatutmaning - En österbottnisk rosenträdgård*.

6. päivä ja tiivistelmä

Ruusut, matkamme aihe, oli läsnä jokaisessa puutarhassa, jossa vierailimme. Koska oli alkukesä, meihin teki vaikutuksen klassiset vanhanajan ruusut, niiden monipuolisuus, vahvuus ja runsas kukinta. Monet niistä oli meille uusia, sillä kylmä ilmasto on suosiollinen niille, jotka eivät selviytyisi meidän lämpimämmässä ilmalanassamme ja päin vastoin. Emme olleet ajatelleet, että modernit ruusut kukkisivat niin pienin kukin ja että niitä olisi kohdeltava hienovaraisesti.

Suomen maa-alue mahtuisi New South Walesin osavaltioomme kaksi ja puoli kertaisesti. Näimme matkallamme suhteellisen pienen osan maastanne, joten kokemuksemme jäi vaillinaiseksi. Matkamme varrella maasto oli tasaisempaa kuin olimme osanneet odottaa ja maaseutumaisempaa, mutta tarkemmin ajateltuna ei se olekaan niin yllättävää.

Saimme kumpikin hienoja muistoja Suomesta, sen kansasta ja kasvillisuudesta. Bobille on erityisen vaikeaa karsia valtavasta kertyneestä kuvamäärästä sopivankokoinen kuvasarja näyttäväksi kiinnostuneille puutarhaseuralaisille.

Emme voi lopettaa toteamatta, miten vaikuttuneita olemme pretourin järjestelyistä, majoituksesta, ruuasta ja suuresta määrästä erilaisia puutarhoja, niin yksityisiä kuin julkisiakin, joissa saimme vierailla. Vieläkin tärkeämpää on Suomen Ruususeuran ihailtava saavutus löytöruusujen ja klassisten vanhanajanruusujen säilyttämiseksi erityisesti julkisissa puutarhoissa, joihin yleisöllä on pääsy.

uppbbyggt på det här stället. Han berättade hur han hade anlagt en rätt liten trädgård som småningom fått mer än 500 olika rosor, både hårdiga och mindre hårdiga. Fokus är att få dem att överleva och blomma trots ogynnsamt klimat med svåra vintrar och kyla. Han berättade också att kommunen hade låtit honom utvidga trädgården till det intilliggande kommunala grönområdet.

Vi hade sedan tid att utforska, njuta och koppla av i denna magnifika, blomstrande drömträdgård där hundratala rosor är vackert kombinerade med en fantastisk samling av många andra växter.

Michael upprätthåller Finska Rosensällskapets webbplats. Som ett minne av vår resa fick var och en av oss ett exemplar av hans vackert illustrerade bok *Rosornas klimatutmaning - En österbottnisk rosenträdgård*.

DAG 6 och sammanfattning

Rosor, temat för vår resa, fanns i varje trädgård vi besökte. Då det var tidig sommar blev vi imponerade av de klassiska gamla rosorna, deras mångsidighet, styrka och omfattande blomning. Många var nya för oss, då det kallare klimatet är gynnsamt för sådana som inte skulle överleva i vårt varmare klimat och vice versa. Vi hade inte tänkt på att moderna rosor skulle blomma som så små och måste behandlas med varsamma händer.

Finland täcker en yta som skulle rymmas i vår delstat New South Wales två och en halv gång. Den del vi reste igenom var en relativt liten del i söder så vår erfarenhet av landet är begränsad. Där vi reste var landskapet plattare än vi väntat oss, och mycket mera lantligt, men vid närmare eftertanke och erfarenhet var det inte överraskande.

Vi har båda fina minnen av Finland, dess folk och flora. Bob tycker det är speciellt svårt att gallra bland mängden bilder som han tog så att det blir en hanterbar bildserie att visa för intresserade trädgårdsföreningar.

Vi kan inte sluta utan att säga hur imponerade vi var av arrangemangen för pre-touren, inkvarteringen, maten och den stora variationen i trädgårdar, både privata och offentliga, som vi fick besöka. Ännu viktigare är den underbara prestation som det Finska Rosensällskapet har gjort för bevarandet av fyndrosor och klassiska gammaldags rosor, särskilt i trädgårdar som är tillgängliga för allmänheten.

Tähdtorni ja talvipuutarhan ikkuna. / Observatoriet och orangeriets fönster.

Visavuoren ateljeerakennuksen sisäänkäynti. / Entrén till ateljébyggnaden på Visavuori.

Ruusuinen onnittelukortti Visavuoren isännälle Ett rosenrött gratulationskort till husbonden på Visavuori

EIJA TEMMES teksti ja kuvat/text och foto — MÄRTHA VESTERBACK käännös/översättning

Suomen taiteen kultakauden merkittävimpiin vaikuttajiin kuuluneen Emil Wikströmin syntymästä tuli tänä vuonna kuluneeksi 160 vuotta. Wikström oli yksi suomalaisen taide-elämän varhaisista vaikuttajista ja tunnettu muun muassa Helsingin rautatieaseman *Lyhdynkantajien* eli ”kivimiesten” luojana.

Wikströmin Sääksmäelle kansallisromantiikan hengesä rakennuttama erämaahuvila oli ensimmäinen laatuaan ja sai nimensä kallioisella Vanajaveden niemellä kasvaneiden visakoivujen mukaan. Vuodesta 1967 museona toimineessa Visavuoressa vieraillessaan ei voi olla ihastelematta ja ihmettelemättä Wikströmin monialaisuutta ja kyvykkyyttä. Kuvanveistäjänä ansioitunut taiteilija oli kiinnostunut muun muassa musiikista, tähtitieteestä ja puutarhanhoidosta. Niinpä hän teetti Visavuoren ateljeerakennukseensa urut, tähtitornin ja talvipuutarhan.

I år är det 160 år sedan Emil Wikström föddes. Han var en av de första och en av de mest betydande aktörerna under den finska konstens guldålder. Ett av hans kända officiella verk är *Lyktbärarna* på järnvägsstationen i Helsingfors.

Helt i nationalromantikens anda lät Wikström uppföra en bostads- och ateljébyggnad på en bergig udde i skogsmarkerna i Sääksmäki vid Vanajavesi nära Toijala och Valkeakoski, den första byggnaden av det slaget i Finland. Namnet Visavuori fick den av de masurbjörkar (fi. visakoivu) som fanns på platsen. Visavuori har fungerat som museum från och med år 1967, och som besökare kan man inte låta bli att både förundras över och beundra hur professionell och skicklig Wikström var inom olika områden. Den mycket meriterade skulptören intresserade sig också bland annat för musik, astronomi och trädgårdsskötsel. Därför lät han bygga både orgel, observatorium och orangeri (vinterträdgård) på Visavuori.

Kari-paviljongin käytävän näyttelytila. / Utställningsområdet i korridoren i Karis paviljong.

Wikströmin kasvattamat ruusut -faktataulu, kuva Simo-Pekka Silvonen. / Rosorna som Wikström hade i sin trädgård, faktatavla. Foto Simo-Pekka Silvonen.

"Joka ilta isä tarkasti kukat"

Mielikki Ivalo, Wikströmin kolmesta tyttärestä nuorin, kertoo kirjassaan Visavuoren paljasjalka isänsä suhtautumisesta puutarhanhoitoon ja laajemminkin Visavuoren kasvillisuuden vaalimiseen. "Isän periaate oli, ettei rakennusten pohjoispuolella saanut koskea edes kuiviin oksiin: sen piti olla luonnontilassa. Eteläpuoli oli sitä vastoin hoidettua ja viljeltyä. Kaikki oli siellä hyvin kaunista." Kasveja viljeltiin kesällä avomaan penkeissä, mutta myös lavoissa. Yläpihasa kasvoi omenapuiden lisäksi päärynäpuut Usko, Toivo ja Rakkaus. "Puutarhan koko sadon talteen ottaminen oli viikko- ja kestävä ankara työ. Mutta niinpä Visavuori olikin – ja sen täytyikin olla – omavarainen juuresten, marjojen ja hedelmien osalta koko talven."

Wikströmin suunnittelema viinihuone oli rakennettu osittain maan alle ja katettu eteläpuolelta lasein sekä varustettu kastelu- ja lämmitysjärjestelmin. Viiniköynnösten lisäksi lasihuoneessa kasvatettiin aprikoosipuita. Kun uusi ateljeerakennus talvipuutarhoineen valmistui, "siirtyi puutarhan kauneus talvisin sisälle [...] Siellä oli myös eukalyptuspuu ja viiniköynnös, jotka kiipeilivät lasikaton puuristikoon. Kauniit runkoruusu kukkivat maaliskuussa. Niissä oli kerralla jopa yli 40 kukkaa ja kukkiessaan ne vietiin äidille saliin."* Harmi, ettei kirjoittaja mainitse ruusujen nimiä.

"Pappa inspekterade blommorna varje kväll"

Mielikki Ivalo, den yngsta av familjen Wikströms tre döttrar berättar i sin bok Visavuoren paljasjalka (ung. Infödd på Visavuori) om hur hennes pappa förhöll sig till trädgårdsodling och i vidare bemärkelse om hur han aktade och vårdade växtligheten på Visavuois marker. "Pappas princip var att inget som fanns på byggnadernas norra sida fick röras, vi fick inte ens ta bort en torr gren, naturen där skulle sköta sig själv. På sydsidan odlades det däremot och allt sköttes om. Allt där var vackert". Familjen odlade under somrarna på friland, men också i odlingslådor. I den övre delen av trädgården fanns, förutom äppelträd, också päronträden Usko, Toivo och Rakkaus (Tro, Hopp och Kärlek). "Att ta tillvara hela skörden var ett arbete som varade i veckor, ett hårt arbete. Men så var också Visavuori – och måste så vara – självförsörjande på rotfrukter, bär och frukt under hela vintern".

Det av Wikström planerade växthuset för vinrankor var delvis nedsänkt i marken med sydsidan helt i glas och där fanns både uppvärmnings- och bevattningssystem. Även aprikosträd trivdes bland vinrankorna. När den nya ateljébyggnaden, inkluderande orangeri, stod klar "flyttade trädgårdens skönhet in på vintern. [...] Där växte också ett eukalyptusträd tillsammans med vinrankan, och båda klättrade upp ända till glastakets träspaljé. De vackra uppstammade rosorna blommade i mars. En gång hade de över 40 blommor och när de blommade som bäst förde vi in dem till mamma i vardagsrummet."* Synd nog nämner skribenten inte vad rosorna hade för namn.

Ruusu Ros	Ryhmä Grupp	Jalostaja Förlädlare	Jalostusvuosi Lanseringsår	Ominaisuuksia Egenskaper
Fisher Holmes	Remontanttiruusu Remontantros	Eugène Verdier	1865	Tummanpunainen Egenskaper
Madame Bernard	Teuruusu Teros	Jean-Pierre Vibert	1837	Lohenpunainen Laxröd
Soleil d'Or	Persianruusu Persisk ros	Joseph Pernet-Ducher	1900	Kelta-oranssi, keskeltä punertava, tuoksuva Gulorange, rödtonad i mitten, doftar
Mme Caroline Testout	Köynnösruusu, teehybridiruusu Klätterros, tehybrid	Joseph Pernet-Ducher	1890	Vaaleanpunainen Ljusröd
Rosa Minette "Mustialanruusu"	Kartanonruusu Centifoliaros	Jeanne-Pierre Vibert	1819	Haalean vaaleanpunainen Blekt ljusröd (namnet på svenska: Mustialarosen)
Paul Thalt?	Mysteriruusu Mysterium			
Captain Christy	Pensasruusu, teehybridiruusu Buskros, tehybrid	François Lacharme	1873	Hennon vaaleanpunainen, tuoksuva Ljuvt ljusröd, doftar
Duke of Teck	Remontanttiruusu Remontantros	George Paul	1880	Karmiininpunainen Karminröd
Viscountess Folkestone	Teehybridiruusu Tehybrid	Henry Bennet	1886	Kermanvärinen, punertava nuppu ja keskusta, voimakastuoksuinen Gräddvit, knoppen och blommans mitt rödsjiftande, stark doft
Anna Alexejeff	Remontanttiruusu Remontantros	Margottin	1858	Vaaleanpunainen Ljusröd
Augustine Guinoisseau	Teehybridiruusu Tehybrid	Bertrand Guinoisseau-Flon	1889	Valkoinen, vaaleanpunaiseen vivahtava, voimakastuoksuinen Vit, skiftar i ljusrött, stark doft
Mlle Franziska Krüger	Teuruusu Teros	Gilbert Nabonnand	1880	Vaaleanpunainen, oranssi keskus Ljusröd, orange mitt
Dr. Andry	Remontanttiruusu	Eugène Verdier	1864	Karmiininpunainen, voimakas tuoksu Karminröd, stark doft
Frau Karl Druschki	Remontanttiruusu	Peter Lambert	1895/1901	Valkoinen Vit
Gloire Dion	Köynnös, noisetteruusu Klättrare, noisetteros	Jacotot	1853	Vaaleankeltainen, voimakastuoksuinen Ljusgul, stark doft
Magna Charta	Remontanttiruusu Remontantros	William Paul	1876	Syvä vaaleanpunainen Djupt ljusröd

Rosa – ruusuista taidetta

Onneksi Wikströmin ruusuharrastuksesta on arkistoitu kuitenkin myös täsmätietoa sisältäviä dokumentteja, muun muassa istutusten nimikylttejä. Näitä hyödynnettiin kesäkaudeksi 2024 Visavuoren Kari-paviljonkiin järjestetyssä Rosa – ruusuista taidetta -näyttelyssä, joka laadittiin ikään kuin onnittelukortiksi taiteilijalle, kertoi museon johtaja Päivi Myllylä.

Köynnösin koristeltuun käytävään ripustetuissa tauuissa esiteltiin Wikströmin kasvattamat ruusut osin puutteellisin tiedoin, joihin toivotaan nyt saatavan yleisöltä täydennystä ja täsmennystä. Mikäli siis tiedät jotakin Emil Wikströmin kasvattamista ruusuista, lähetä viesti artikkelin lopusta löytyvään osoitteeseen.

Rosa – rosenröd konst

Lyckligtvis finns det ändå arkiverade exakta uppgifter om de rosor Wikström odlade, bland annat namnskyltar. När utställningen Rosa – ruusuista taidetta i Karis paviljong arrangerades inför sommaren 2024 använde man sig av skyltarna och utställningen formades som ett gratulationskort till konstnären, berättade museichef Päivi Myllylä.

Korridoren i paviljongen pryddes med vinrankor och bland dem placerades tavlor av de rosor som Wikström själv odlat, dock med delvis bristfälliga uppgifter. Nu önskar man att besökarna skall kunna komplettera och precisera. Om du vet något om de rosor som Wikström hade i sin trädgård, ta då kontakt med muséet på den adress som finns i slutet av artikeln.

Tuntemattoman tekijän Prinsessa. 1800-luku, öljy puulle.
Yksityiskokoelma. / "Prinsessan", okänd konstnär. 1800-talet, olja på pannå. Privat samling.

Prinsessa-teoksen yksityiskohta. / Detalj av "Prinsessan".

Ester Helenius. Kukka sinisessä maljakossa. 1929, öljy kankaalle.
Riihimäen taidemuseo / Tatjana ja Pentti Wähäjärven kokoelma.
/ Ester Helenius: Blomma i blå vas. 1929, olja på duk. Riihimäki
konstmuseum/Tatjana och Pentti Wähäjärvis samling.

Tuula Lehtinen. Orangerie I. 2009, öljy ja silkipaino kankaalle,
toppaus. Taiteilijan omistuksessa. / Tuula Lehtinen: Orangerie I. 2009,
olja och serigrafi på duk, stoppning. I konstnärens ägo.

Silja Rantanen. Ruusun määritelmä. 1987, öljy kankaalle. Niemistö-kokoelma / Hämeenlinnan taidemuseo. / Silja Rantanen: Definition av en ros. 1987, olja på duk. Niemistö-samlingen i Konstmuseet i Tavastehus.

Ruusun määritelmä

Näyttelysaliin ripustettuja viittätoista taideteosta kaikessa erilaisuudessaan yhdistää niihin kuvattu ruusu – tai ainakin ruusun idea, koen tarpeelliseksi lisätä. Vierailijoiden toivottiin valitsevan teoksista mieleisensä sekä ottamaan kantaa Silja Rantasen maalaukseen kirjaamalla vieraskirjaan oma ehdotuksensa ruusun määrittelemiseksi, minkä haasteen välitän tässä eteenpäin sinulle, hyvä Ruusunlehden lukija. Siis: määrittele ruusu.

* Kursivoidut sitaattit ovat suoria lainauksia teoksesta: Mielikki Ivalo. Toimittanut Pirjo Tuominen. 1984. Visavuoren paljasjalka. Nuoruudenmuistoja ja päiväkirjoja vuosilta 1907 – 1927. Weilin + Göös.

Wikströmin Visavuori on Visavuoren museosäätiön omistama ja se on avattu museona vuonna 1967. <https://visavuori.com/>

Tietoa näyttelyssä esitellyistä ruusuista voi lähettää osoitteeseen: palvi.myllyla@valkeakoski.fi

Definiera ros

De femton konstverk som fanns i utställningssalen för-enades – trots stora olikheter – av att i alla fanns en ros avbildad, eller åtminstone rosens idé, anser jag mig nödd att tillägga. Man önskade att besökarna skulle välja ut det konstverk de gillade bäst samt ta ställning till konstnärens, Silja Rantanens, målning och skriva in sitt eget förslag till definition i gästboken. Den utmaningen för jag härmed vidare till dig, bästa läsare. Alltså, definiera: vad är en ros.

* De kursiverade citaten är direkta lån ur boken Mielikki Ivalo (red. Pirjo Tuominen, 1984): Visavuoren paljasjalka. Nuoruudenmuistoja ja päiväkirjoja vuosilta 1907 – 1927. Weilin & Göös. Märtha Vesterback står för översättningen av citaten likaså av boktiteln ”Infödd på Visavuori. Ungdomsminnen och dagböcker från åren 1907 – 1927”.

Wikströms Visavuori ägs numera av Visavuori museistiftelse och öppnades som museum 1967. <https://visavuori.com>

** Karis paviljong har sitt namn efter Kari Suomalainen, barnbarn till Emil Wikström.

Uppgifter om de rosor som ingick i utställningen kan sändas till adressen palvi.myllyla@valkeakoski.fi

Joko äänestit suosikkiruusua?

... Vieläkin ehdit sen tekemään, sillä äänestysaika jatkuu joulukuun 15:een.

Ruusunlehden numerossa 2/2024 julistimme Vuoden suosikkiruusu -kilpailun ja numerossa 3/24 esittelimme viisi "loppukilpailijaa" sanoin ja kuvin.

Äänestää voi kolmella eri tavalla:

- Sähköpostin kautta: hallitus@ruususeura.fi
- Kirjeitse: Suomen Ruususeura.
Itäinen Härkäkuja 9, 02580 Siuntio
- Fb-ryhmässä Ruusukeskustelua

Jokainen jäsen saa äänestää vain kerran. Äänten pitää olla perillä viimeistään 15.12.2024

Tulos julkaistaan Ruusunlehdessä 1/2025 samalla, kun esitellään Vuoden Ruusu 2025.

'Celsiana'

'Hurdal'

Har du redan röstat på din favoritros?

... Du hinner ännu avge din röst - omröstningen pågår till 15 december.

I Rosenbladet 2/2024 utlyste Rosensällskapet en tävling om vilken ros som är populärast bland våra medlemmar. I tidningen 3/24 presenterades "finalister" i ord och bild.

Man kan rösta på tre olika sätt:

- Via e-post: hallitus@ruususeura.fi
- Via brev: Finska Rosensällskapet,
Östra Oxgränden 9, 02580 Sjundea
- Via Fb -gruppen Ruusukeskustelua

Varje medlem får rösta endast en gång. Rösterna bör vara framme senast 15.12.2024.

Resultatet publiceras i Rosenbladet 1/2025 jämsides med presentationen av Årets ros 2025.

HEIDI KLUM 'Tan00681'

'Wasagaming'

'Louise Bugnet'

Helsingin paikallisryhmä

Ruususeuran Helsingin Paikallisryhmän seuraavat tapaamiset marras- ja joulukuussa Rikhardinkadun kirjastossa kello 17 ovat:

tiistaina 5. marraskuuta

Maylis Karjalainen: 25 vuotta siirtolapuutarhassa

tiistaina 3. joulukuuta.

Hannu Jaakohuhta: Puita ja ruusuja eurooppalaisissa puutarhoissa

Turun seudun paikallisryhmä

Turun seudun paikallisryhmä kokoontuu Turun yliopiston kasvitieteellisen puutarhan seminaarihuoneessa to 24.4.2025 klo 18, Ruissalon puistotie 215. Tuo mukanaesi kesän 2024 ruusukuvia tulosteina, muistitikulla tai omalla tietokoneella. Suunnitellaan kesän 2025 toimintaa.

Tervetuloa mukaan!

Maarit Kaipainen, paikallisryhmän vastaava
050 565 8868

Lokalgruppen i Helsingfors

Lokalgruppen i Helsingfors håller sina följande träffar i november och december klockan 17 i Richardsgatans bibliotek:

tisdag den 5. november

Maylis Karjalainen: 25 vuotta siirtolapuutarhassa

tisdag den 3. december

Hannu Jaakohuhta: Puita ja ruusuja eurooppalaisissa puutarhoissa

Lokalgruppen i Åbo

Lokalgruppen i Åbo samlas i Åbo universitets botaniska trädgård, seminarierummet, torsdagen den 24 april 2025 klockan 18. Adressen är Runsala parkväg 215. Ta med dina egna rosbilder från sommaren 2024 på papper, på minnessticka eller i din egen dator. Vi planerar verksamheten inför sommaren 2025.

Välkomna med!

Maarit Kaipainen, ansvarig för lokalgruppen
050 565 8868

Jäsenyys pohjoismaisissa ruususeuroissa

Maksa jäsenenmaksu ja ilmoita nimesi ja osoitteesi jäsenrekisterin pitäjille niin saat jäsenyyden alla mainittuihin ruususeuroihin.

Muistathan maksaa euroissa ja käyttää IBAN-koodia niin ei tule ylimääräisiä pankkikuluja. Jäsenmaksu on kunkin maan valuutassa, koska valuuttakurssit vaihtelevat.

Finska Rosensällskapet

Finska Rosensällskapet: 30 euro

IBAN FI46 4055 3120 0331 47

BIC-KOD HELSFIHH

Kontaktperson: Päiviikki Vilppula
jasenasiat@ruususeura.fi

Garðyrkjufélag Islands

Garðyrkjufélag Islands: 6800 ISK till Garðyrkjufélag Islands (Islands trädgårdsförening) + 1000 ISK till Rósaklubbúr

IBAN: IS30 0512 2600 5701 57016 965-39

BIC-KOD: GLITISRE

Kontaktperson: Elin Helga Gunnarsdóttir
gardurinn@gardurinn.is

Medlemskap i de nordiska rosensällskapen

Genom att betala in medlemsavgiften på något av nedanstående konto och meddela namn och adress till medlemssekreteraren blir du medlem i önskat Rosensällskap.

Kom ihåg att betala i Euro och använda IBAN och BIC-Kod så blir det inga bankavgifter. Avgiften står i det egna landets valuta eftersom valutorna fluktuerar.

Norsk Roseforening

Norsk Roseforening: 350 NOK

IBAN: NO60 0530 4408 555

BIC-KOD: DNBANOKKXXX

Kontaktperson: Bente Tangstad Juul
medlem@norskroseforening.no

Svenska Rosensällskapet

Svenska Rosensällskapet: 250 SEK,
Familjemedlemskap 375 SEK.

IBAN: SE19 8000 0815 0569 4446 8336

KOD: SWIFT/BIC: SWEDSESS

Kontaktperson: Ewa Gottberg
kassor@svenskarosensallskapet.se

Suomen Ruususeura ry – Finska Rosensällskapet rf

Perustettu – Grundat 1989

www.ruususeura.fi

Jäsenyydet – Medlemskap

Puutarhaliitto ry

Nordisk Rosenselskab

The World Federation of Rose Societies

Puheenjohtaja – Ordförande

Michael Luther
puheenjohtaja@ruususeura.fi

Taloudenhoitaja – Kassör

Jaana Järvinen/Simetra Oy
jaana.jarvinen@simetra.fi

Sihteeri – Sekreterare

Margareta Hägg
Puh. 040 551 4272
sihteeri@ruususeura.fi

Jäsenrekisterin hoitaja –

Medlemsansvarig

Päivikki Vilppula
jasenasiat@ruususeura.fi
Puh. 050 372 9454

Seuran julkaisujen tilaukset –

Beställning av

Rosensällskapetets publikationer

tilaus@ruususeura.fi

Verkkosivut – Webbsidorna

Michael Luther
michael.luther@netikka.fi

Facebook ja/och Instagram

Jukka Kallijärvi
jpkarvi@yahoo.co.uk
Puh. 045 884 8686

Nordisk Rosen Information

(NRI) -toimittaja/redaktör

Inger Kullberg
inger.kullberg@kolumbus.fi

Helsingin paikallisryhmä –

Helsingfors lokalgrupp

Maila Klemettinen
Puh. 040 838 1497
mailakle@gmail.com

Oulun paikallisryhmä –

Uleåborgs lokalgrupp

Matti Kulju
Puh. 044 335 7440
m.kulju@kolumbus.fi

Pirkanmaan paikallisryhmä –

Pentti Säynväjärvi

Puh. 0400 731 399
pentti.saynavajarvi@gmail.com

Kristiina Kalliojärvi

Puh. 040 760 2720

kristiina.kalliojarvi@kolumbus.fi

Turun seudun paikallisryhmä –

Åbonejdens lokalgrupp

Maarit Kaipainen
Puh. 050 565 8868
maarit.kaipainen@pp.inet.fi

Liittyminen, osoitteenmuutos ja eroamisilmoitus

Hae jäsenyyttä täyttämällä verkkolomake seuran sivuilla osoitteessa ruususeura.fi/jasenyys/. Jäsenmaksu vuonna 2024 on 30 €.

Kun muutat, ilmoita jäsenrekisterin hoitajalle vanha ja uusi osoite mahdollisimman pian, jotta saat seuraavan Ruusunlehden oikeaan paikkaan.

Eroamisilmoitus lähetetään niinkään jäsenrekisterin hoitajalle.

Tietosuojaseloste on luettavissa Suomen Ruususeuran verkkosivuilla ruususeura.fi.

Jäsenten tunnussana, joilla pääsee lukemaan Ruusunlehteä verkossa: **LumoJKK93**

Anslutning, adressförändring och anmälan om utträde

Anhåll om medlemskap genom att fylla i formuläret på Rosensällskapetets webbplats ruususeura.fi/sv/, Om oss, Medlemskap. Medlemsavgiften år 2024 är 30 €.

När du flyttar meddela då både din gamla och din nya adress till den medlemsansvariga så fort som möjligt, för att Rosenbladet skall nå dig på rätt adress.

Anmälan om utträde sänds också till den medlemsansvariga.

Dataskyddsbeskrivningen i sin helhet finns att läsa på Finska Rosensällskapetets webbplats ruususeura.fi.

Lösenord för låst material, bl.a. Rosenbladet på webbplatsen: **LumoJKK93**

RUUSUNLEHTI • ROSENBLADET • 4/2024 • 37. vuosikerta – årgång • ISSN 1455-8106

Ilmestymisaikataulu – Utgivning

Lehti ilmestyy helmi-, touko-, syys- ja joulukuussa. / Rosenbladet utkommer i februari, maj, september och december.

Aineisto – Material

Lehteen tarkoitettu aineisto pyydetään lähettämään 1.1., 1.4., 4.8. ja 29.9. mennessä päätoimittajalle.

Tekstit word-tiedostoina sähköpostilla.

Material till tidningen skickas till chefredaktören, och bör vara henne tillhanda senast 1.1., 1.4., 4.8. och 29.9.

Texter som word-dokument via e-post.

Päätoimittaja – Chefredaktör

ruusunlehti@ruususeura.fi

Ilmoitushinnat – Annonsspriser

(värillinen ja mustavalkoinen)

1/1 sivuilla/sidor 8–45 230 €

1/2 sivuilla/sidor 8–45 150 €

1/1 sivuilla/sidor 46–47 290 €

1/2 sivuilla/sidor 46–47 190 €

Taitto – Ombrytning

Savion Kirjapaino Oy

Paino – Tryck

Savion Kirjapaino Oy, Aleksis Kiven tie 19, 04200 Kerava

www.ruususeura.fi

Ruususeura – Rosensällskapet

[suomenruususeura](https://www.instagram.com/suomenruususeura)

.HV23

PALAUTUSOSOITE – RETURADRESS
Suomen Ruususeura ry
Esikoisentie 7 E 46
00430 Helsinki

Punalehtiruusun kiulukat. / Daggrosens nypon. Kuva /Foto Pentti Säynäjärvi

